

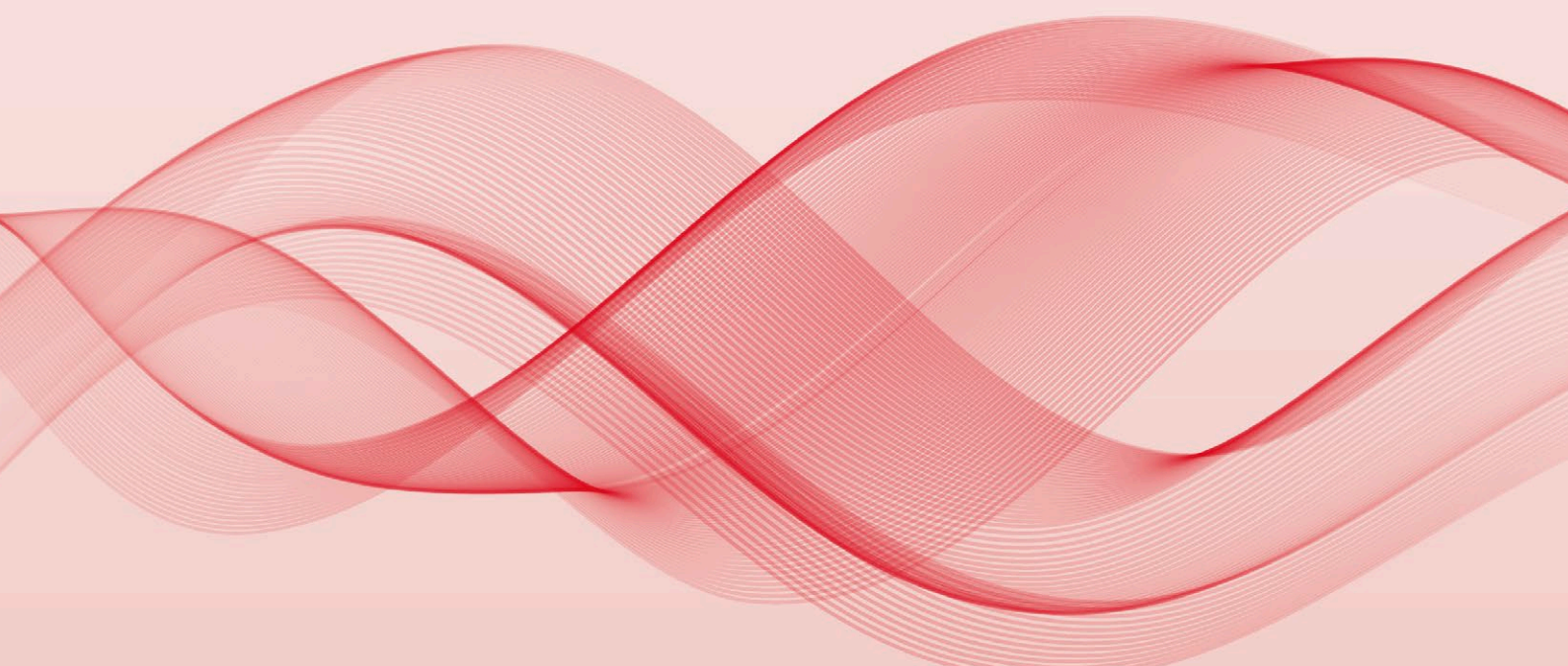
Syksy 2016

TOIMIALARAPORTIT

Puutuoteteollisuus

**Toimialaraportti ennakoi
liiketoimintaympäristön muutoksia**

**Työ- ja elinkeinoministeriö • Maa- ja metsätalousministeriö
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus • Tekes • Finpro**

Puutuoteteollisuus

Toimialaraportti | Pasi Loukasmäki
6/2016 |

Tekijät (toimielimestä: nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisu-aika
Pasi Loukasmäki Toimialapäällikkö Kainuun ELY-keskus		1.12.2016
		Toimeksiantaja(t)
		Työ- ja elinkeinoministeriö
		Toimielimen asettamispäivä
		-
Julkaisun nimi		
Puutuoteteollisuus		
Tiivistelmä		
<p>Puutuote- ja sahatavateollisuus on merkittävä toimiala Suomessa. Puu- ja sahatuotteiden jalostus mahdollistaa koko metsätalousetijun olemassaolon Suomessa, eikä ilman sitä toimisi sellun ja biotuotteiden jalostuskaan. Sahatavaran valmistukseen tarvittavan tukin hankinta edustaa metsätalouden tulosta noin 70–80 % osuutta, joten ilman sitä ei olisi toimintaedellytyksiä metsätaloudellakaan.</p> <p>Yleinen taloustilanne on kääntynyt hyvin epävarmaksi puutuotealallakin. Alan kannattavuus on ollut muuta teollisuutta heikommalla tasolla eikä investointeihin ole panostettu viime vuosina merkittävästi. Viennissä sahatavaran osuus on erittäin merkittävä ja jalostettujen puutuotteiden vienti on vähäistä. Saha- ja höylätavaran vienti on kasvanut ja oli vuonna 2016 n. 1,6 mrd. euroa ja tämä edusti 65 % osuutta koko puutavaruotteiden viennistä.</p> <p>Puutuote- ja sahatavateollisuus on jatkossakin merkittävä toimija Suomelle. Suomessa puuta riittää ja metsät kasvavat enemmän kuin niiden tämänhetkinen käyttö on. Puun myönteiset ominaisuudet hiiltä sitovana raaka-aineena antavat puutuotteiden kehittämiseksi uusia mahdollisuuksia. Panostukset biotalouteen tukevat tätä kehitystä. Puu tulee olemaan merkittävin materiaali biotalouden tavoitteiden toteuttamisen kannalta, ja se on myös mahdollistaja biotalousstrategian toteuttamiseen. Uusien tuotteiden kehittäminen on avainroolissa puutuotealan kehittymiselle. Uusien tuotteiden kehittämisen pitäisi olla mahdollista, koska voidaan olettaa, että puutuotteilla tullaan korvaamaan jatkossa enemmän fossiilisista raaka-aineista valmistettuja tuotteita.</p> <p>Rakentamisessa puun osuus tulee kasvamaan. Puurakentaminen tarvitsee uusia konsepteja tullakseen voimakkaammin mukaan rakentamisen markkinoille uusilla vaihtoehdoilla. Tämä tulee tarvitsemaan monialaista yhteistyötä menetelmien, säädösten ja uusien toimintatapojen kehittämiseksi.</p> <p>Puuteollisuus tarvitsee ikääntyvän ja eläköityvän henkilöstön tilalle tulevaisuudessa paljon uusia työntekijöitä ja yrittäjiä. Lisäksi toimialan voimakas kehitys luo uusia erikoisosaamista vaativia työtehtäviä. Koulutuspaikkoja on kuitenkin katoamassa kaikilta asteilta. Alan toimijoiden tulisikin käynnistää pikaisesti toimenpiteitä alan koulutustilanteen korjaamiseksi.</p> <p>Puumateriaalille on löydettävissä uusia kannattavia käyttösovelluksia ja kysyntää markkinoilla. Uudet puupohjaiset tuotteet ja niiden tuotantoprosessit edellyttävät uuden teknologian kehittämistä. Lisäksi ne edellyttävät nykyistä laajempaa toimialojen ja teknologian alojen ylittämistä raaka-aineiden kierrossa sekä tuotantoprosessien ja tuotteiden kehittämisessä. Näiden toimien edistämiseen tarvitaan laajaa ja ennakkoluulotonta kehitystyötä ja yhteistyötä.</p> <p>TEM:n yhdyshenkilö: Elinkeino- ja innovaatio-osasto/Toimialapalvelu/Esa Tikkanen, s-posti: esa.tikkanen(at)tem.fi puh. 050 040 5459 Toimialapäällikkö: Pasi Loukasmäki, s-posti pasi.loukasmaki@ely-keskus.fi, puh. 044 362 5888</p>		
Asiasanat		
puutuoteteollisuus, puutuotteiden valmistus, huonekalujen valmistus, puutalot, rakennuspuusepäntuotteet, biotalous		
ISSN Verkkojulkaisu		ISBN Verkkojulkaisu
1796-0002		978-952-327-156-2
Kokonaissivumäärä	Kieli	Hinta
52	Suomi	-
Julkaisija		Kustantaja
Työ- ja elinkeinoministeriö		-

Författare Pasi Loukasmäki Branschchef Närings-, trafik- och miljöcentralen i Kajanaland	Publiceringstid 1.12.2016	
	Uppdragsgivare Arbets- och näringsministeriet	
	Organets tillsättningsdatum -	
Titel Trävaruindustrin		
Referat <p>Trä- och sågvaruindustrin är en betydande bransch i Finland. Förädlingen av trä- och sågvaror möjliggör hela den finländska skogsbrukskedjans existens, och förädlingen av cellulosa och bioprodukter skulle inte heller fungera utan den. Anskaffningen av timmer som behövs för tillverkning av sågvaror ger cirka 70–80 % av skogsbrukets inkomster, så utan sågvaruindustrin skulle det inte heller finnas förutsättningar för skogsbruk.</p> <p>Det allmänna ekonomiska läget har blivit mycket osäkert även inom trävarubranschen. Branschen har haft sämre lönsamhet än övrig industri, och det har inte gjorts några betydande satsningar på investeringar under de senaste åren. Sågvarornas andel av exporten är mycket betydande, medan exporten av förädlade trävaror är liten. Exporten av sågade och hyvlade trävaror har ökat och uppgick 2016 till cirka 1,6 miljarder euro, vilket utgör 65 % av den sammanlagda exporten av trävaruprodukter.</p> <p>Trä- och sågvaruindustrin kommer även i fortsättningen att vara en betydande aktör för Finland. I Finland finns det gott om trä, och skogarna växer för närvarande mer än vad de utnyttjas. Träets positiva egenskaper som kolbindande råvara innebär nya möjligheter för utvecklandet av träprodukter. Satsningarna på bioekonomi stöder denna utveckling. Trä kommer att vara det viktigaste materialet när det gäller att uppnå de bioekonomiska målen, och trä möjliggör också genomförandet av den bioekonomiska strategin. Utvecklandet av nya produkter spelar en nyckelroll i trävarubranschens utveckling. Att utveckla nya produkter borde vara möjligt, eftersom man kan anta att träprodukter i framtiden allt mer kommer att ersätta produkter tillverkade av fossila råvaror.</p> <p>Träets andel inom byggandet kommer att öka. Träbyggandet behöver nya koncept för att starkare komma in på byggnadsmarknaden med nya alternativ. Detta kommer att kräva tvärsektoriellt samarbete för utveckling av metoder, bestämmelser och nya verksamhetssätt.</p> <p>Träindustrin kommer i framtiden att behöva många nya arbetstagare och företagare för att ersätta åldrande personal som går i pension. Den kraftiga utvecklingen inom branschen skapar dessutom nya arbetsuppgifter som kräver specialkunskaper. Antalet utbildningsplatser minskar dock på alla nivåer. Aktörerna inom branschen bör därför snarast vidta åtgärder för att rätta till situationen i fråga om utbildningen inom branschen.</p> <p>På marknaden går det att finna nya lönsamma användningsområden för och efterfrågan på trämaterial. Nya träbaserade produkter och produktionsprocesserna i anslutning till dem förutsätter utveckling av ny teknik. Dessutom förutsätter de bredare överskridande av branscher och teknologiska områden i fråga om råmaterialens kretslopp och utvecklandet av produktionsprocesser och produkter. För att främja dessa åtgärder behövs brett och fördomsfritt utvecklingsarbete och samarbete.</p> <p>Kontaktperson vid arbets- och näringsministeriet: Esa Tikkanen, e-post: esa.tikkanen(at)tem.fi, tfn 050 040 5459 Branschchef: Pasi Loukasmäki, e-posti pasi.loukasmaki@ely-keskus.fi, tfn 044 362 5888</p>		
Nyckelord trävaruindustri, tillverkning av träprodukter, möbeltillverkning, trähus, byggnadssnickerivaror, bioekonomi		
ISSN Nätpublikation 1796-0002	ISBN Nätpublikation 978-952-327-156-2	
Sidoantal 52	Språk Finska	Pris -
Utgivare Arbets- och näringsministeriet		Förläggare -

Visiting address

Aleksanterinkatu 4
FI-00170 HELSINKI,
FINLAND

Postal address

P.O. Box 32
FI-00023 GOVERNMENT,
FINLAND

Tel. +358 29 506 0000
Fax +358 9 1606 3666

Sector report

6/2016

Authors (institution: Name, Chairperson, Secretary) Pasi Loukasmäki Sector Manager Kainuu ELY Centre		Date December 1 2016
		Commissioned by Ministry of Economic Affairs and Employment
		Date of appointment -
Title Wood industry		
Abstract <p>The wood product and sawmill industry is an important sector in Finland. Processing of wood products and sawn timber allows the entire forestry chain in Finland to exist, and without it the processing of pulp and bio-products would not function. The acquisition of logs needed for sawn timber comprises about 70-80% of the result of the forest economy, so without it the forest economy would not be feasible.</p> <p>The overall economic situation has become very uncertain in the wood products sector. Profitability in the field has been weaker than in the rest of industry and there has been no significant investment in recent years. In exports the share of sawn timber is very important and investment in refined wood products is meagre. Exports of sawn and planed timber have grown and in 2016 it was about € 1.6 billion, representing 65% of all exports of wood products.</p> <p>The wood product and sawn timber industry will continue to be a significant player in Finland. Finland has plenty of wood and the forests grow at a rate that is greater than their present use. The positive characteristics of wood as a carbon-binding raw material offer new opportunities for the development of wood products. Investments in the bio-economy will support this development. Wood will be the most important material for the implementation of the goals of the bio-economy, and it also helps enable implementation of the bio-economy strategy. The development of new products plays a key role in the development of the wood products sector. New product development should be possible because we can assume that wood products will increasingly be used to replace products made of fossil-based raw materials.</p> <p>The share of wood used in construction will increase. Timber construction needs new concepts in order to become a stronger new alternative on the construction markets. This will need multi-sector collaboration to develop methods, regulations and new business approaches.</p> <p>The wood industry will need plenty of new employees and entrepreneurs to replace ageing personnel who are retiring. In addition, the powerful development of the sector creates new jobs requiring special skills and knowledge. However, opportunities for training are decreasing at all levels. Players in the field should quickly introduce measures to repair the situation with regard to training.</p> <p>New profitable applications and demand on the market must be found for wood materials. New wood based products and their production processes require the development of new technology. In addition, they require greater collaboration across sectors and technologies in the raw material cycle and in the development of production processes and products. Promoting these measures will require extensive and open-minded development work and cooperation.</p> <p>Contact person at MEE: Esa Tikkanen, email: esa.tikkanen(at)tem.fi tel. +358 (0)50 040 5459 Sector Manager Pasi Loukasmäki, email pasi.loukasmaki@ely-keskus.fi, tel. +358 (0)44 362 5888</p>		
Key words Wood industry, wood product manufacture, furniture manufacture, wood buildings, construction carpentry products, bio-economy		
ISSN 1796-0002	ISBN 978-952-327-156-2	
Pages 52	Language Finnish	Price -
Published by Ministry of Economic Affairs and Employment		Sold by -

Sisällys

Saatteeksi.....	7
Osa 1 Katsaus toimialaan.....	9
1 Toimialan määrittely	9
1.2 Toimialan kytkeytyminen muihin aloihin	9
1.3 Toimialan yleiset muutosvoimat	9
2 Toimialan rakenne	10
2.3 Uudet ja lopettavat yritykset toimialalla.....	18
3 Markkinoiden rakenne ja kehitys.....	20
3.1 Markkinoiden kokonaiskuva.....	20
3.2 Viennin ja tuonnin merkitys toimialalla	22
3.3 Asiakkuudet toimialalla	26
3.4 Alueellinen vaikuttavuus	28
4 Alan yritysten taloudellinen tilanne.....	30
4.1 Kannattavuus ja omavaraisuus	30
5 Investoinnit ja tuotekehitys	34
5.1 Toimialan investoinnit	34
Osa 2 Toimialan asema ja merkitys tulevaisuudessa	36
Osa 3 Yhteenveto.....	42
Liitteet 1–5 Suurimmat yritykset	44

Saatteeksi

Toimialaraportit -julkaisusarjan lähtökohtana on koota ja yhdistää eri lähteiden aineistoja toimialakohtaisiksi perustietopaketeiksi, jotka tarjoavat asiantuntijoiden näkemyksen pk-yri-tysten päätöksenteon apuvälineeksi. Vuoden 2016 lopulla sekä alkuvuodesta 2017 julkaistaan kuusi toimialaraporttia, jotka käsittelevät elintarvikealaa, uusiutuvaa energiaa, puu-alaa, matkailun ohjelmapalveluja, työnvälityspalveluja sekä cleantechin toimialaa. Toimialaraporttien yhteydessä julkaistaan nykyisin myös alan pk-toimialabarometrit, jotka kuvaavat alan yritysten suhdanne- ja liiketoimintaympäristön tilannetta sekä lähiajan kehitysnäkymiä.

Toimialapäälliköt laativat toimialaraporttien tueksi myös kaksi kertaa vuodessa julkaisuvat toimialan lähiajan näkymät. Julkaisujen ensisijaisena tarkoituksena on tuottaa alan asiantuntijoiden näkemyksiä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan julkisen rahoituksen suuntaamiseen ja yritystoiminnan kehittämiseen sekä ennakkoinnin että päätöksenteon tueksi. Julkaisut ovat saatavissa TEM Toimialapalvelun internetsivulta osoitteesta www.temtoimialapalvelu.fi

Raportissa käytetään lähteenä viimeistä saatavissa olevaa tilastoaineistoa ja toimialan yritysten, yrittäjien ja alan muiden merkittävien toimijoiden näkemyksiä. Yksi keskeinen tietolähde raportin laatimisessa on ollut yritysten omiin nykytilan ja tulevaisuuden arvioihin perustuva työ- ja elinkeinoministeriön, Suomen Yrittäjien sekä Finnvera Oyj:n Pk-yritysbarometri. http://www.temtoimialapalvelu.fi/files/2700/Puutuoteteollisuus_Syksy_2016.pdf

Toimialaraportissa käsitellään toimialan rakennetta, markkinoita, tyypillisiä piirteitä, taloudellista tilaa sekä kehittämistarpeita ja tulevaisuuden näkymiä. Toimialaraporttien sisältöä on kehitetty pääasiallisen lukijakunnan eli yrittäjien tarpeiden pohjalta. Julkaisut palvelevat myös hallinnon kuten ELY-keskusten sekä muiden toimialan sidosryhmien tarpeita.

Puutuotealan voimakas riippuvuus rakentamisesta on näkynyt alan viimeaikaisessa kehityksessä. Rakentamisen määrän vähentyminen Euroopassa ja erityisesti kotimaassa on pienentänyt alan yritysten liikevaihtoa, henkilöstöä, kannattavuutta, toimipaikkoja ja yritysten määrää.

Sahatavaran vienti on ollut kasvussa ja korvannut hiipuvaa kotimarkkinaa. Sahatavaran tuotanto ja vienti on kansantaloudelle merkittävää ja pitää yllä myös metsätaloutta. Jalostetuimmassa tuoteryhmissä vienti on vähäistä ja riippuvuus kotimaan markkinasta on raskas. Uusia avauksia vientiin odotetaan mm. liimatuista insinööripuutuotteista ja biotaloudesta.

Puutuotteet ovat biotalouden merkittävin raaka-aine. Biotalous avaakin toimialalle uusia kasvun näkymiä. Puu hiiltä sitovana materiaalina mahdollistaa uusien fossiilisesta raaka-aineesta valmistettujen tuotteiden korvaajan, ja tällä uusien tuotteiden kehityksen sektorilla mahdollisuudet ovat suuret. Alan toimijoiden tulisikin panostaa tuotekehitykseen ja biotalouden mahdollisuuksien hyödyntämiseen täysimittaisesti.

Haluan esittää kiitokset kaikille niille henkilöille, yrityksille ja yhteistyökumppaneille, jotka ovat auttaneet tämän raportin luomisessa. Toivon, että raportti kannustaa toimialaa kehittävään keskusteluun ja toimintaan sekä palvelee alasta kiinnostuneita.

Kajaanissa 26.11.2015
Pasi Loukasmäki
Puutuotealan toimialapäällikkö

Osa 1 Katsaus toimialaan

1 Toimialan määrittely

Tähän toimialaraporttiin on koottu tietoja useammasta puutuotealan toimialasta. Lähdetietoja toimialaraporttiin on käytetty Toimiala Online tietojärjestelmästä, Tilastokeskukselta, Tullilta, ammattibarometrissa ja Pk-yritysbarometrin syksyn 2016 julkaisusta. Tämä raportti on tilastollinen päivitys vuoden 2015 raportille. Tämän raportin tiedot eivät ole vertailukelpoisia vuoden 2015 raportin tietoihin, koska toimialaluokituksen tietojen sisältötiedoissa on tapahtunut muutoksia.

Tässä raportissa käsitellään seuraavia Tilastokeskuksen TOL 2008 -toimialaluokituksen mukaisia toimialoja: TOL 161 puun sahaus, höyläys ja kyllästys, TOL 1621 vaneriviilun ja puupaneelien valmistus, TOL 1622 asennettavien parkettilevyjen valmistus, TOL 16231 puutalojen valmistus, TOL 16239 muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus, TOL 1624 puupakkausten valmistus ja TOL 1629 muiden puutuotteiden valmistus. Nämä alatoimialaluokat yhdessä muodostavat toimialaluokituksen TOL 16 sahatavaran ja puutuotteiden valmistus. Lisäksi raportissa käsitellään huonekalujen valmistusta TOL 31, joka jakaantuu seuraaviin alatoimialaluokkiin: TOL 3101 konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus, TOL 3102 keittiökalusteiden valmistus, TOL 3103 patjojen valmistus ja TOL 3104 muiden huonekalujen valmistus.

Tekstissä on kommentoitu pääasiassa niitä toimialoja, joita rahoitetaan ELY-keskuksen rahoitustuotteiden avulla. Näitä ovat mm. TOL 161 puun sahaus, höyläys ja kyllästys, TOL 16231 puutalojen valmistus, TOL 16239 muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus sekä TOL 310 huonekalujen valmistus.

1.2 Toimialan kytkeytyminen muihin aloihin

Puutuoteala on voimakkaasti sidoksissa rakentamiseen. Sahatavaran kulutuksesta noin 80 % käytetään rakentamiseen, osa suoraan ja suuri osa erilaisina rakentamisen tuotteina, komponentteina ja jalosteina. Rakennuspuusepäntuotteista yli 70 % menee asuntorakentamiseen, joten asuntojen rakentaminen on puutuotteiden menekissä ratkaisevassa roolissa. Raaka-aineen hankinnassa kytkentä on metsätalouteen ja sivutuotteiden osalta mm. kemialliseen metsäteollisuuteen ja energiateollisuuteen.

Huonekalujen valmistuksella on suurin kytkentä huonekalukauppaan. Toinen luonnollinen kytkentä tulee raaka-aineistoista. Suomessa merkittävä osa huonekalujen valmistuksen kytkennöistä liittyy nykyisin erilaisiin maahantuojiin, koska muun muassa heloja, tekstiilejä ja alan koneita ei juurikaan valmisteta Suomessa. Ala on myös liittymässä osaksi sisustus- ja asumisklusteria.

1.3 Toimialan yleiset muutosvoimat

Puutuoteala liittyy merkittävästi biotalouteen. Biotalous tarkoittaa taloutta, joka käyttää uusiutuvia luonnonvaroja ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottamiseen. Biotalous

pyrkii vähentämään riippuvuutta fossiilisista luonnonvaroista, ehkäisemään ekosysteemien köyhtymistä sekä edistämään talouskehitystä ja luomaan uusia työpaikkoja kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti. Biotalous ei ole uusi toimiala, vaan se yhdistää monia alkutuotannon ja jalostustoiminnan aloja sekä lopputuotteiden markkinoita. Siirtymistä fossiilitaloudesta biotalouteen voidaan perustellusti kutsua talouden kehityksen uudeksi aalloksi.

Puu on Suomen merkittävin uusiutuva luonnonvara, jota jalostetaan teollisessa mittakaavassa. Biotalous puun ja puun kuidun hyödyt uusiutuvana ja kierrätettävänä materiaalina pääsevät esiin. Biotalous uusia tuotteita syntyy bioenergia- ja biokemikaalisektoreille yhdistämällä puuta ja kuitua muihin materiaaleihin uuden teknologian avulla.

Lyhyellä aikavälillä biotalous näkyy parhaiten puutuoteollisuuden sivutuotteiden paremmalla hyödyntämisellä ja pidemmällä aikavälillä koko klusterin kehittämisellä. Kun alan kehitykseen saadaan mukaan uutta teknologiaa (Digi, Nano, jne.) ja uusia sovelluskohteita, syntyy Suomeen kokonaan uusi biotalouden liiketoiminta, jonka mukana myös perinteinen puutuoteollisuus uudistuu ja saa uusia tuotteita ja markkinoita.

Puutuoteollisuuden kehittäminen kuuluu tärkeänä osana Suomen hallituksen määrittelemien kärkihankkeiden toteutumiseen. Biotalous kärkihankkeena on vaikutuksiltaan merkittävä, ja sen kehittämisen mukanaan tuomaan taloudellista hyötyä liittyy voimakkaasti myös uusien puutuotteiden kehittäminen. Uusien tuotteiden kehittämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 -rakennerahasto-ohjelmaa, jonka tavoitteisiin kuuluu mm. vähähiilisuuden edistäminen. Ohjelmakaudella 2014–2020 EAKR-rahoituksesta 25 prosenttia kohdistuu vähähiilisyyteen. Puu hiiltä sitovana materiaalina on käytännössä aina tukemassa vähähiilisuuden tavoitetta niin lopputuotteissa kuin sivutuotteiden hyödyntämisessä. Jo nyt sivutuotteilla tuotetaan bioenergiaa enemmän kuin puun jalostukseen käytetään energiaa. Tätä energiasuhdetta eivät muut materiaalit ei pysty saavuttamaan.

2 Toimialan rakenne

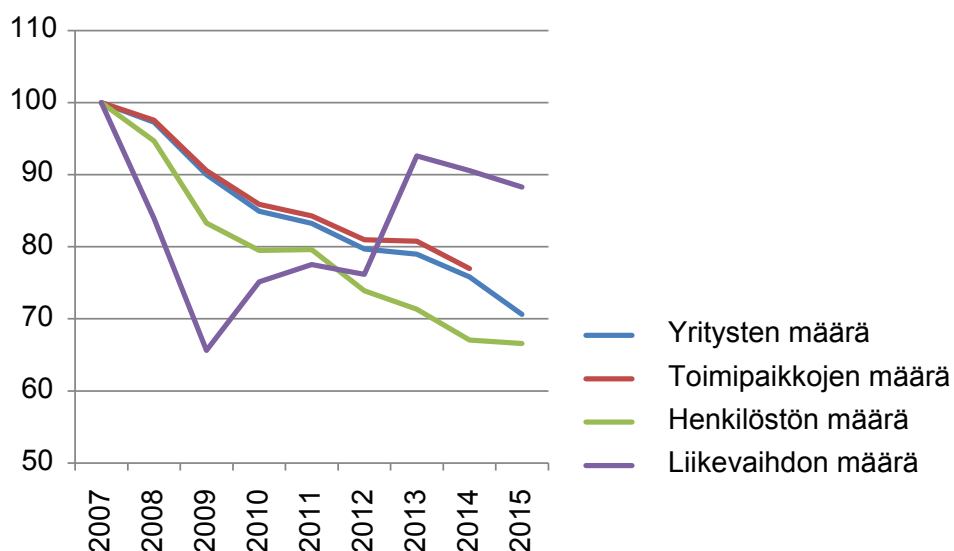
Taulukossa 1 on kuvattu sahatavaran ja puutuotteiden- ja huonekalujen valmistuksen sekä näiden alatoimialaluokkien yritysten, henkilöstön ja liikevaihdon määrää vuonna 2015. Taulukossa on myös koko teollisuuden vastaavat määrät, jolloin on mahdollista arvioida kunakin toimialan merkitystä koko teollisuudessa Suomessa. Liikevaihdolla mitattuna sahatavaran ja puutuotteiden valmistus on 5,0 % koko teollisuuden liikevaihdosta ja henkilöstön osalta 6,2 % koko teollisuudesta. Huonekalujen valmistuksessa vastaavat luvut ovat liikevaihdosta 0,8 % ja henkilöstöstä 2,0 %.

Kuvissa 1–2 on kuvattu aikasarjana sahatavaran ja puutuotteiden sekä huonekalujen valmistuksen yritysten, liikevaihdon, henkilöstön ja toimipaikkojen määrä indeksinä vuosilta 2007–2015. Vuosi 2007 on indeksissä 100. Vuosi 2007 oli toimialalla ennätysvuosi, johon verrattuna käyrät ovat laskevia yritysten, toimipaikkojen ja henkilöstön määrän osalta. Liikevaihdon indeksin käyrä on kääntynyt ylöspäin, mutta ei ole vielä lähelläkään ennätysvuotta 2007. Huonekalujen valmistuksessa tilanne on sama, mutta liikevaihdon määrä on kääntynyt v. 2012 uudestaan laskuun. Yritysten, toimipaikkojen ja henkilöstön määrän indeksi on laskenut joka vuosi vuodesta 2007 lähtien.

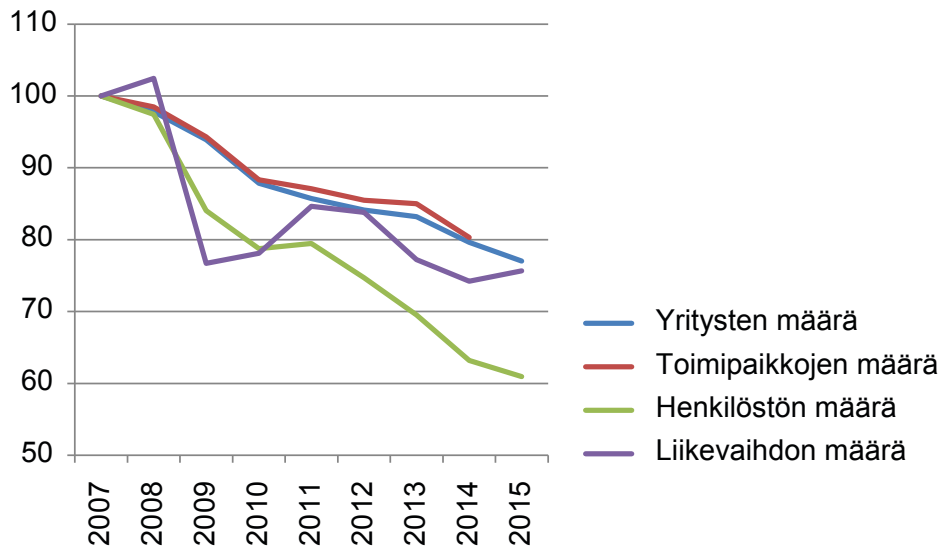
Taulukko 1. Yrityksien, henkilöstön ja liikevaihdon määrä v. 2015.

Toimiala	TOL	Yritykset	Henkilöstö	Liikevaihto (Milj €)
Teollisuus	C	20 632	298 088	123 806
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	16	1 833	18 333	6 201
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys	161	717	7 537	3 990
Vaneriviilun ja puupaneelien valmistus	1621	24	2 576	683
Asennettavien parkettilevyjen valmistus	1622	6	95	17
Puutalojen valmistus	16231	169	1 938	427
Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus	16239	495	4 911	875
Puupakkausten valmistus	1624	112	850	155
Muiden puutuotteiden valmistus	1629	310	425	54
Huonekalujen valmistus	31	912	5 964	1 046
Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus	3101	161	1 478	276
Keittiökalusteiden valmistus	3102	253	1 994	350
Patjojen valmistus	3103	14	269	74
Muiden huonekalujen valmistus	3109	484	2 223	347

Lähde: Tilastokeskus/Yritys- ja toimipaikkatilastot v. 2015

Kuva 1. Sahatavaran ja puutuotteiden valmistuksen yritysten, liikevaihdon, henkilöstön ja toimipaikkojen määrä vuosina 2007–2015.

Kuva 2. Huonekalujen valmistuksen yritysten, liikevaihdon, henkilöstön ja toimipaikkojen määrä vuosina 2007–2015.

Taulukoissa 2–5 on kuvattu puutuotealan henkilöstön, yritysten ja liikevaihdon määrä vuosilta 2013–2015, sekä toimipaikkojen määrä vuosilta 2013–2014. Taulukoista näkee vuosittaisen muutoksen sekä prosentuaalisen muutoksen vuodesta 2013 vuoteen 2015. Henkilöstön määrän muutos on ollut erityisen suuri asennettavien parkettilevyjen valmistuksessa ja suuri puutalojen, muiden puutuotteiden, keitytökalusteiden ja konttori- ja myymäläkalusteiden valmistuksessa. Liikevaihdon laskua on ollut näillä samoilla toimialoilla, mutta vain patjojen valmistuksessa on päästy merkittävästi vuotta 2013 korkeammalle tasolle. Muiden puutuotteiden valmistuksessa henkilöstön määrä laskenut selvästi, mutta liikevaihto vain vähän, mikä kertoo todennäköisesti myös tuottavuuden nousseen.

Yritysten ja toimipaikkojen määrä on ollut myös laskusuunnassa. Ainut toimiala, jossa yritysten ja toimipaikkojen määrä on kasvanut, on aloista pienin eli patjojen valmistus.

Taulukko 2. Henkilöstön määrä.

Henkilökunnan määrä	2013	2014	2015	Muutos 2013–2015
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	19644	18466	18333	-7 %
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys	7893	7700	7537	-5 %
Vaneriviilun ja puupaneelien valmistus	2542	2457	2576	1 %
Asennettavien parkettilevyjen valmistus	259	102	95	-63 %
Puutalojen valmistus	2607	2223	1938	-26 %
Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus	4913	4693	4911	0 %
Puupakkausten valmistus	914	856	850	-7 %
Muiden puutuotteiden valmistus	517	434	425	-18 %
Huonekalujen valmistus	6802	6183	5964	-12 %
Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus	1787	1649	1478	-17 %
Keitytökalusteiden valmistus	2465	2101	1994	-19 %
Patjojen valmistus	236	261	269	14 %
Muiden huonekalujen valmistus	2314	2171	2223	-4 %

Lähde: Tilastokeskus/Yritys- ja toimipaikkatilastot

Taulukko 3. Liikevaihto euroina.

Liikevaihdon määrä (Milj. €)	2013	2014	2015	Muutos 2013–2015
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	6 506	6 360	6 201	-5 %
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys	4 160	4 153	3 990	-4 %
Vaneriviilun ja puupaneelien valmistus	623	657	683	10 %
Asennettävien parkettilevyjen valmistus	73	17	17	-77 %
Puutalojen valmistus	586	484	427	-27 %
Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus	844	841	875	4 %
Puupakkausten valmistus	165	154	155	-6 %
Muiden puutuotteiden valmistus	55	54	54	-2 %
Huonekalujen valmistus	1 068	1 026	1 046	-2 %
Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus	283	287	276	-3 %
Keittiökalusteiden valmistus	420	365	350	-17 %
Patjojen valmistus	57	64	74	29 %
Muiden huonekalujen valmistus	308	309	347	13 %

Lähde: Tilastokeskus/Yritys- ja toimipaikkatilastot

Taulukko 4. Yritysten määrä.

Yritykset	2013	2014	2015	Muutos 2013–2015
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	2050	1968	1833	-11 %
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys	795	778	717	-10 %
Vaneriviilun ja puupaneelien valmistus	26	26	24	-8 %
Asennettävien parkettilevyjen valmistus	6	4	6	0 %
Puutalojen valmistus	192	181	169	-12 %
Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus	544	521	495	-9 %
Puupakkausten valmistus	126	122	112	-11 %
Muiden puutuotteiden valmistus	361	336	310	-14 %
Huonekalujen valmistus	985	943	912	-7 %
Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus	170	159	161	-5 %
Keittiökalusteiden valmistus	271	261	253	-7 %
Patjojen valmistus	13	14	14	8 %
Muiden huonekalujen valmistus	531	509	484	-9 %

Lähde: Tilastokeskus/Yritys- ja toimipaikkatilastot

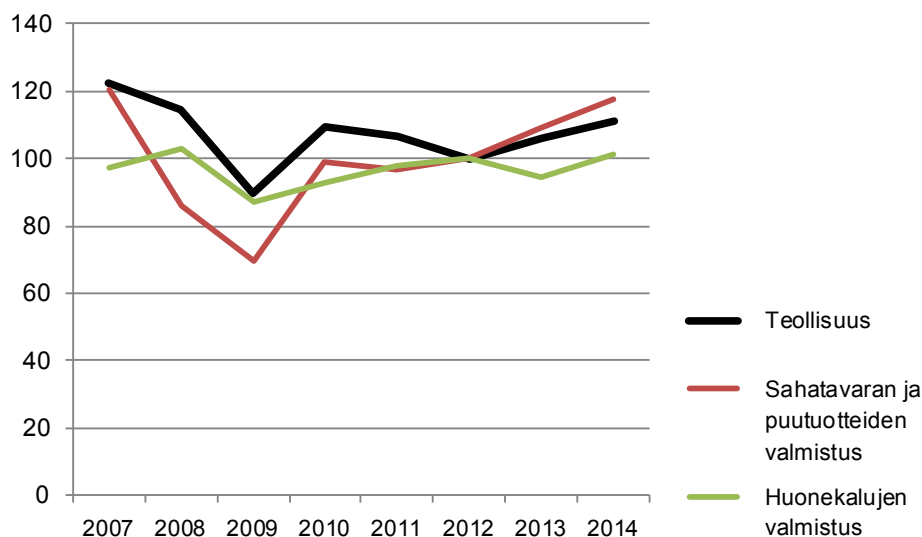
Taulukko 5. Toimipaikkojen määrä.

Toimipaikat	2013	2014	Muutos 2013–2014
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	2262	2156	-5 %
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys	865	835	-3 %
Vaneriviilun ja puupaneelien valmistus	41	38	-7 %
Asennettävien parkettilevyjen valmistus	9	6	-33 %
Puutalojen valmistus	210	198	-6 %
Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus	614	587	-4 %
Puupakkausten valmistus	151	149	-1 %
Muiden puutuotteiden valmistus	372	343	-8 %
Huonekalujen valmistus	1048	990	-6 %
Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus	198	180	-9 %
Keittiökalusteiden valmistus	281	271	-4 %
Patjojen valmistus	16	17	6 %
Muiden huonekalujen valmistus	553	522	-6 %

Lähde: Tilastokeskus/Yritys- ja toimipaikkatilastot

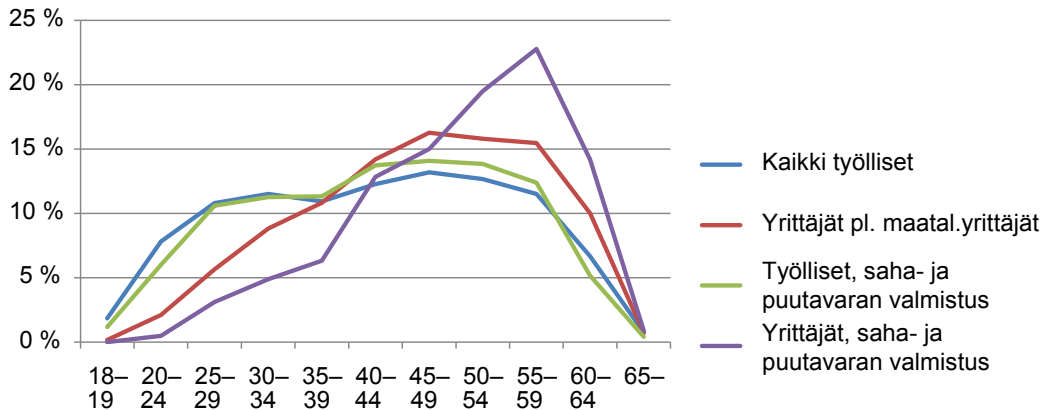
Jalostusarvolla mitataan yrityksen tuotteille ja palveluille tuottamaa arvonlisäystä. Jalostusarvo/henkilö on yleisesti käytetty henkilötyn tehokkuuden mittari, joka kuvaa tuotetun lisäarvon määrää yhtä työntekijää kohden. Jalostusarvo/henkilö (keskiarvo) vuoden 2015 tilinpäätösten ennakkotietojen mukaan oli koko teollisuudessa n. 84 000 euroa, puun sahaus, höyläys ja kyllästys (TOL 161) n. 75 000 € ja huonekalujen valmistuksessa (TOL 131) n. 52 000 euroa.

Vertailujen teossa on kuitenkin huomattava, että yrityksen työpanoksesta osa voidaan ostaa ulkoisena palveluna, jolloin todellinen kokonaistyöpanos ei näy yrityksen henkilöstökuluissa. Kuvassa 3 on kuvattu jalostusarvo/henkilö -indeksin muutosta vuodesta 2007 (100) vuoteen 2014. TOL 16, sahatavaran ja puutuotteiden valmistuksen jalostusarvo/henkilö indeksi on ylittänyt koko teollisuuden indeksin viime vuosina. Koko teollisuuden jalostusarvon indeksi on laskenut merkittävästi vuoden 2007 tasosta. indeksi taulukko on tehty vanhan tilastoaineiston pohjalta, mutta antaa indeksinä oikean kuvan tilanteesta.

Kuva 3. Jalostusarvo/henkilö, indeksi, 2007 =100

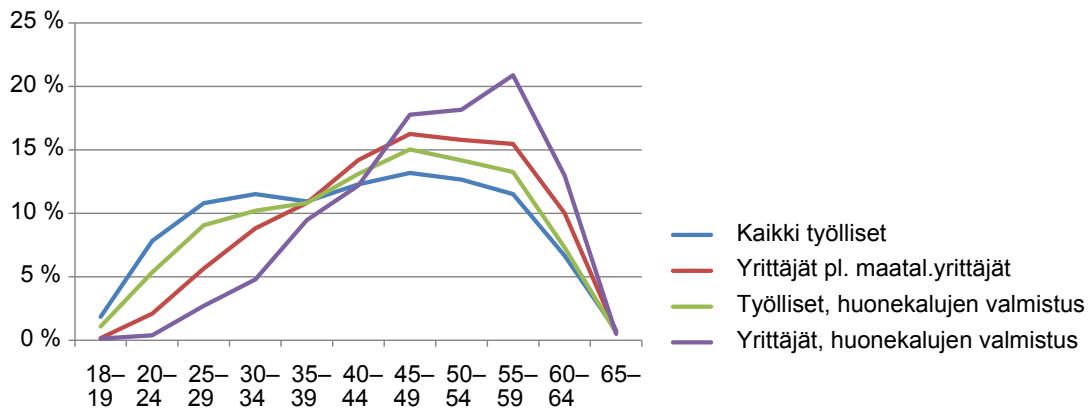
Kuvissa 4–5 on kuvattu henkilöstön ja yrittäjien ikärakennetta huonekaluteollisuudessa (TOL 31) ja saha- ja puutavaran valmistuksessa (TOL 16). Molemmilla toimialoilla työllisten keski-ikä on muuta teollisuutta korkeampi. Yrittäjien osalta tämä on korostunut, koska yrittäjien ikärakenne on selvästi korkeampi kuin muilla toimialoilla. Puutuotealoilla eläköityvien yrittäjien suhteellinen osuus on muuta teollisuutta suurempi, mikä aiheuttaa ongelmia yritysten sukupolvenvaihdoksiin, koska jatkajien löytäminen on vaikeaa. Sukupolvenvaihdokset vaativatkin erikoishuomiointia toimialojen sisällä tehtävässä kehitystyössä.

Kuva 4. Ikärakenne huonekaluteollisuudessa.

Lähde: Toimiala Online/Tilastokeskus/Työssäkäyntitilasto

Kuva 5. Ikärakenne sahatavara- ja puutuotteiden valmistuksessa.

Lähde: Toimiala Online/Tilastokeskus/Työssäkäyntitilasto

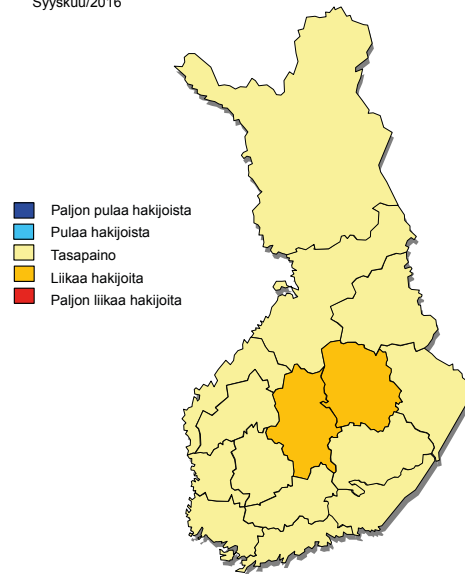
Vuoden 2016 ammattibarometrikyselyn mukaan saha- ja puutavaratyöntekijöistä, konepuusepistä ja huonekalupuusepistä on joko ylitarjontaa tai kysyntä ja tarjonta ovat tasapainossa, kuten kuvista 6, 7 ja 8 selviää. Ammattibarometrin mukaan toimialalla ei ole vaikeuksia ammattitaitoisen työvoiman saatavuudessa. Merkittävin muutos vuoden 2015 ammattibarometriin on tapahtunut puu- ja sahatavaran prosessityöntekijöillä, kun viime vuonna kartalla oli selvästi eniten liikaa hakijoita, on se nyt muuttunut tasapainoon suurimassa osassa maata.

Kun yrityksiltä on kysytty pk- barometrissä merkittävintä kehittämisen estävää resurssitekijää (kuva 9), nousee suurimmaksi esteeksi kuitenkin ammattitaitoisen työvoiman saatavuus (Pk- yritysbarometri, syksy 2016, puutuoteteollisuus). Puutuotealoilla ja huonekalujen valmistuksessa on siis merkittävä kohtaanto-ongelma, koska koulutusjärjestelmästä valmistuneet ihmiset ja yrityksiensä odotukset työvoiman osaamiselle eivät kohtaa.

Kuva 6. Arvio työmarkkinatilanteesta seuraavan puolen vuoden aikana

Puu- ja sahatavaran prosessityöntekijät

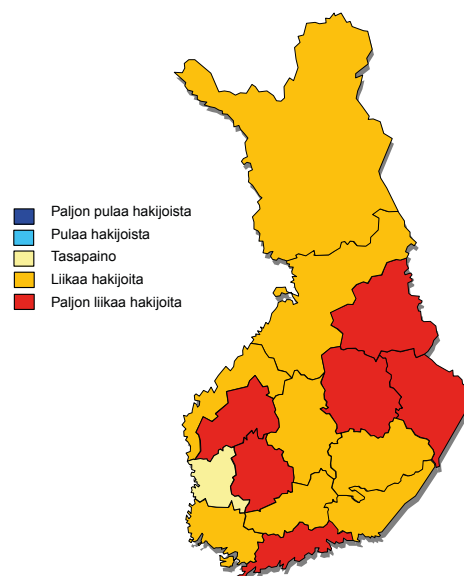
Syyskuu/2016

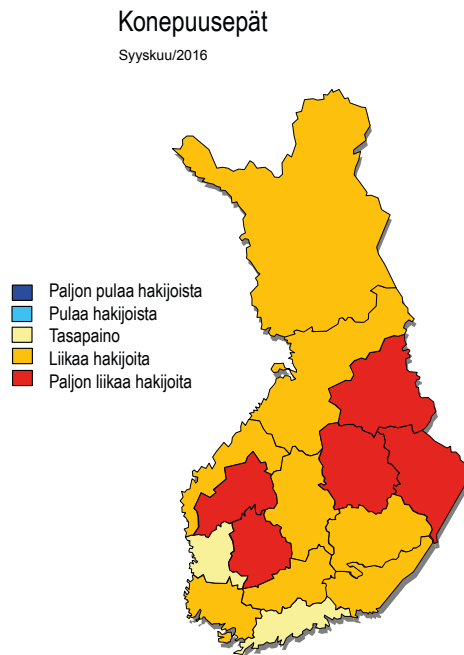
Kuva 7. Arvio työmarkkinatilanteesta seuraavan puolen vuoden aikana

Huonekalupuusepät

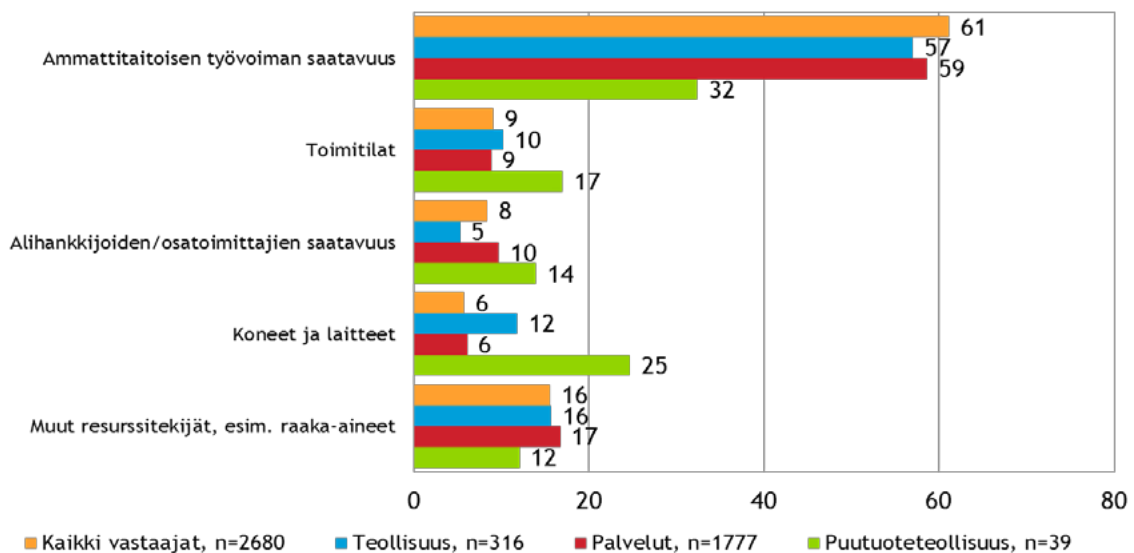
Syyskuu/2016

Kuva 8. Arvio työmarkkinatilanteesta seuraavan puolen vuoden aikana

Kuva 9. Merkittävien resurssitekijöiden este kehittämisessä, %.

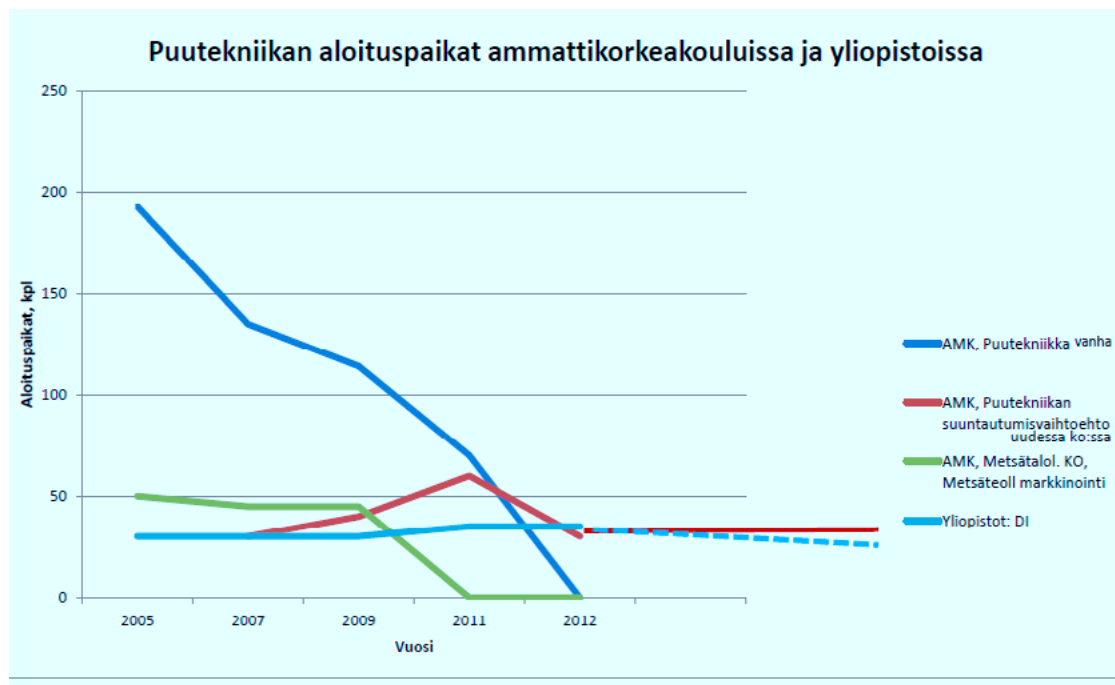

Lähde: Pk yritysbarometri, syyskuu 2016, puutuoteteollisuus.

Pk-yritysbarometrikyselyn tulokseen vaikuttaa myös se, että yritykset kokevat vaikeaksi saada palvelukseensa korkeasti koulutettua henkilökuntaa, kuten insinöörejä. Puualan koulutusmäärät ovat laskeneet merkittävästi korkeasti koulutettujen henkilöiden osalta, ja näiden ihmisten rekrytoinneissa yritykset joutuvat entistä useammin turvautumaan muille aloille koulutettujen henkilöiden rekrytointiin (kuva 10).

Kuvassa 10 näkyy puutekniikan aloituspaikkojen määrän kehitys ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Määrät ovat jyrkässä laskussa, vaikka ala ilmoittaaakin että sillä on työvoimapulaa ammattitaitoisista työntekijöistä. Erityisesti puualan korkeamman koulutuksen käyneistä on pulaa, ja alan merkittävät kasvutavoitteet vaativat entistä enemmän osaamista yrityksissä ja alan kehittäjissä.

Kuva 10.

Lähde: Ritva Varis, Puumiesten Liitto ry

2.3 Uudet ja lopettavat yritykset toimialalla

Toimialan yritysten määrä on viime vuosina laskenut. Toimialalla lopettaneiden yritysten määrä ylittää aloittaneiden määrän joka vuosi ajanjaksolla 2007–2014. Nettomuutos oli vuonna 2014 sahatavaran ja puutuotteiden valmistuksessa -84 yritystä ja huonekalujen valmistuksessa -41 yritystä. Eniten yritysten määrä on vähentynyt puun sahauksessa, höyläyksessä ja kyllästyksessä, -37 yritystä ja rakennuspuusepäntuotteiden valmistuksessa, -29 yritystä. Huonekalujen valmistuksessa yritysten määrä on vähentynyt eniten muiden huonekalujen valmistuksessa, jossa yritysten määrä on vähentynyt 20:lla. Muiden huonekalujen valmistuksen suurin ryhmä on kodin huonekalujen valmistus. Taulukossa 6 näkyy aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä alatoimialoittain vuosina 2010–2014. Näihin tilastoihin ei saanut uusia tietoja vuodelta 2015, siksi käytetty vanhaa tietopohjaa vuoteen 2014 asti.

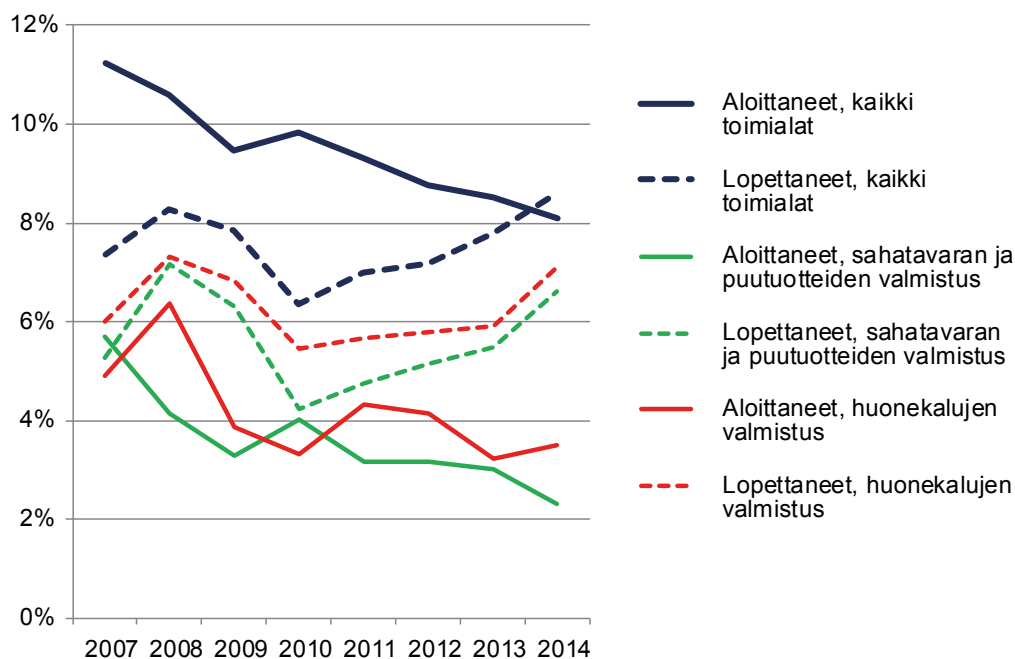
Taulukko 6.

		2010	2011	2012	2013	2014
Aloittaneet yritykset	Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	113	88	87	78	59
	Puun sahaus, höyläys ja kyllästys	43	25	25	28	19
	Vaneriviilun ja puupaneelien valmistus	3	4	2	4	0
	Asennettavien parkettilevyjen valmistus	0	0	0	0	0
	Puutalojen valmistus	12	8	6	3	5
	Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus	21	20	31	22	18
	Puupakkausten valmistus	6	7	3	7	1
	Muiden puutuotteiden valmistus	28	24	20	14	16
	Huonekalujen valmistus	42	54	51	38	40
	Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus	4	7	3	4	2
	Keittiökalusteiden valmistus	5	8	11	4	3
	Patjojen valmistus	0	0	2	0	1
	Muiden huonekalujen valmistus	33	39	35	30	34
	Lopettaneet yritykset	Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	119	132	141	143
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys		39	45	45	47	56
Vaneriviilun ja puupaneelien valmistus		1	4	6	5	3
Asennettavien parkettilevyjen valmistus		0	0	0	3	3
Puutalojen valmistus		15	12	15	16	17
Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus		22	25	30	35	47
Puupakkausten valmistus		9	10	12	8	7
Muiden puutuotteiden valmistus		33	36	33	35	38
Huonekalujen valmistus		69	71	71	70	81
Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus		8	13	8	5	10
Keittiökalusteiden valmistus		8	6	10	16	17
Patjojen valmistus		0	0	1	0	0
Muiden huonekalujen valmistus		53	52	52	49	54
Nettomuutos		Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	-6	-44	-54	-65
	Puun sahaus, höyläys ja kyllästys	4	-20	-20	-19	-37
	Vaneriviilun ja puupaneelien valmistus	2	0	-4	-1	-3
	Asennettavien parkettilevyjen valmistus	0	0	0	-3	-3
	Puutalojen valmistus	-3	-4	-9	-13	-12
	Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus	-1	-5	1	-13	-29
	Puupakkausten valmistus	-3	-3	-9	-1	-6
	Muiden puutuotteiden valmistus	-5	-12	-13	-21	-22
	Huonekalujen valmistus	-27	-17	-20	-32	-41
	Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus	-4	-6	-5	-1	-8
	Keittiökalusteiden valmistus	-3	2	1	-12	-14
Patjojen valmistus	0	0	1	0	1	
Muiden huonekalujen valmistus	-20	-13	-17	-19	-20	

Lähde: Toimiala Online/Tilastokeskus/Yritys- ja toimipaikkatilastot

Seuraavan kuvan diagrammeista näkyy sahatavaran ja puutuotteiden valmistuksen, huonekalujen valmistuksen ja teollisuuden kaikkien toimialojen aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten prosenttimäärät vuosina 2007–2014. Puutuotealoilla aloittaneiden määrä on lopettaneiden määrää pienempi koko tarkastelujakson, ja kaikilla toimialoilla muutos on tapahtunut vasta viime vuonna. Kehitys on huolestuttava, koska terveellä toimialalla pitäisi syntyä uusia yrityksiä n. 10 % vuosittain. Huonekalu- ja puutuotealalla tätä ei ole tapahtunut pitkään aikaan.

Kuva 11. Aloittaneet ja lopettaneet yritykset vuosilta 2007–2014.

3 Markkinoiden rakenne ja kehitys

3.1 Markkinoiden kokonaiskuva

Sahatavaran ja puutuotteiden valmistuksen (TOL 16) bruttoarvo oli vuonna 2015 Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan n. 5,8 mrd. euroa (6 mrd. v. 2014) ja jalostusarvo n. 1,1 mrd. euroa (1,3 mrd. v. 2014). Suurin alatoimiala on puun sahaus, höyläys ja kyllästys, jonka bruttoarvo oli n. 3,4 mrd. euroa (3,6 mrd. v. 2014) ja jalostusarvo n. 453 milj. euroa (625 milj. v. 2014).

Huonekalujen valmistuksen bruttoarvo oli vuonna 2015 ennakkotiedon mukaan 1 mrd. euroa, (sama kuin vuonna 2014) ja jalostusarvo 295 milj. euroa (285 milj. v. 2014). Suurin alatoimiala on keittiökalusteiden valmistus, jonka bruttoarvo oli n. 338 milj. euroa (356 milj. v. 2014) ja jalostusarvo n. 99 milj. euroa (107 milj. v. 2014).

Taulukko 7. Tuotannon brutto- ja jalostusarvot. V. 2015 ennakkotieto.

Toimiala	Tuotannon bruttoarvo, euroa		Tuotannon jalostusarvo, euroa	
	2015 ennakkotieto	2014	2015 ennakkotieto	2014
16 Sahatavaran sekä puu- ja korkkituotteiden valmistus	5781855793	5960723078	1114588390	1253205693
161 Puun sahaus, höyläys ja kyllästys	3395729216	3611595517	452940183	624730886
162 Puu-, korkki-, olki- ja punontatuotteiden valmistus	2386126577	2349127561	661648207	628474806
1621 Vaneriviilun ja puupaneelien valmistus	715817878	685330203	209115373	192563531
1622 Asennettavien parkettilevyjen valmistus	20063324	26144375	4970671	7830291
1623 Muiden rakennuspuusepäntuotteiden valmistus	1366200513	1416125974	376450327	358109175
16231 Puutalojen valmistus	428537576	487830089	92282583	90395111
16239 Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus	937662937	928295884	284167744	267714064
1624 Puupakkausten valmistus	161452197	155980635	50639598	49622892
1629 Muiden puutuotteiden valmistus	122592664	65546375	20472238	20348919
31 Huonekalujen valmistus	1009689291	1013695888	295291440	285258445
3101 Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus	276420770	285484773	88084745	68346799
3102 Keittiökalusteiden valmistus	337964764	355989845	98928898	106731280
3103 Patjojen valmistus	71403809	59123447	14481872	14467100
3109 Muiden huonekalujen valmistus	323899948	313097822	93795924	95713266

Lähde: Toimiala Online/Tilastokeskus/ v. 2015 ennakkotieto

Taulukko 8. Saha- ja puutavaratuotteiden vienti, tuonti ja tarjonta.

16 Saha- ja puutavaratuotteet					
TUOTANTO (milj. €)					
	Bruttoarvo	- Vienti	Jää kotimaahan	+ Tuonti	Tarjonta
2013	5 548	2 100	3 448	342	3 790
2014	5 961	2 157	3 804	280	4 084
2015	5 774	2 164	3 610	266	3 876
<i>Muutos</i>	226	64	163	-76	86
2013–2015	4 %	3 %	5 %	-22 %	2 %

Lähde: Tilastokeskus/Yritys- ja toimipaikkatilastot ja Tullihallitus/Uljas

Taulukko 9. Huonekalujen vienti, tuonti ja tarjonta.

31 Huonekalut					
TUOTANTO (milj. €)					
	Bruttoarvo	- Vienti	Jää kotimaahan	+ Tuonti	Tarjonta
2013	1 033	101	932	468	1 400
2014	1 014	113	901	483	1 384
2015	1 036	110	926	497	1 423
<i>Muutos</i>	3	9	-6	29	23
2013–2015	0 %	9 %	-1 %	6 %	2 %

Lähde: Tilastokeskus/Yritys- ja toimipaikkatilastot ja Tullihallitus/Uljas

3.2 Viennin ja tuonnin merkitys toimialalla

Puutuotealan merkittävin vientituote on jo pitkään ollut sahatavara. Sahatavaran kysyntä vaihtelee globaalisti paljon, ja useat kansainväliset toimijat vaikuttavat markkinoiden kokonaisuvaan. Merkittäviä vientikohteita ovat mm. Pohjois-Afrikka ja Japani. Aasiassa, erityisesti Kiinassa, on potentiaalia suuremmaksi markkina-alueeksi suomalaisille sahatavaran tuottajille. Suomalaiset sahat ovatkin selvittämässä Aasian ja erityisesti Kiinan markkinoita, ja vienti Aasiaan on kasvussa.

Sahatavaran markkinatilanne voi muuttua nopeasti mm. suhdanteiden ja valuuttakursivaihteluiden vuoksi. Sahatavaran vientiä voidaan kasvattaa edelleen, sillä Suomesta löytyy sekä riittävästi raaka-ainetta että myös kapasiteettia sahaamiseen. On arvioitu, että sahatavaran tuotantoa voitaisiin kasvattaa suhteellisen helposti 2-3 miljoonaa kuutiometriä, mikäli on vain kilpailukykyä myydä sahatavaraa kansainvälisille markkinoille. Sahatavaran viennin kasvu on välttämätöntä, jos Suomessa halutaan kasvattaa sellun ja biojalosteiden tuotantoa, koska sahatteollisuus on merkittävä raaka-ainetoimittaja suomalaiselle selluteollisuudelle ja biojalostamoille ja sahojen tukkikauppa ylläpitää metsätaloutta ja mahdollistaa myös kuitupuun hakkaamisen.

Sahatavaran vientiä on useissa puheissa vähätelty. On keskusteltu siitä, että ulkomaille pitäisi viedä jalostetumpia tuotteita. Jalostetumpien tuotteiden vientiä ei ole kuitenkaan saatu merkittäväksi, ja usein onkin käynyt niin, että jalosteet ovat jääneet kilpailemaan kotimaahan keskenään.

Liimattujen insinööripuutuotteiden osalta on kuitenkin saavutettu merkittäviä vientituoksia. Oletuksena onkin, että insinööripuutuotteiden vientiä on mahdollista lisätä. Liimattujen tuotteiden päämarkkina on Japani. Japanin oma tuotanto ei useinkaan ole kilpailukykyistä, ja oma jalostus Japanissa haluttaisiin usein korvata. Liimapuutuotteiden vientiä tukisi myös se, että jalostetummissa tuotteissa säästetään logistiikassa sahatavaraan verrattuna, kun tuotteiden tilavuus on pienempi eikä kuljeteta niin paljon puun sisältämää vettä kohdemaahan. Myös jalostuksessa syntyvä sivutuote (puru) voidaan hyödyntää kotimaassa. Vaikka samat hyödyt ovat olemassa muidenkin jalostettujen tuotteiden osalta, niiden viennissä ei jostain syystä ole tapahtunut merkittäviä onnistumisia.

Sahatavaran vienti on kansantaloudelle merkittävä asia. Se ylläpitää kotimaista metsätaloutta ja koko ketjun tuomaa merkittävää kotimaisen työn osuutta. Sahatavaran viennin

vähättely on siis hyvin lyhytnäköistä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että jalostetumpien tuotteiden kehittäminen ja niiden vientipotentiaalin etsiminen pitäisi lopettaa, vaan tuotteita pitäisi kehittää yhdessä ja hakea uusia avauksia ja kehittämiskohteita. Esimerkiksi sahatavaran myyntiä voisi suunnata enemmän suoraan loppukäyttäjille, esimerkiksi huonekalutehtaille maahantuojien sijaan. Suorien kontaktien kautta voisi löytää paremmin myös jalostettujen tuotteiden markkinoita, jolloin jalostusarvoa Suomessa voitaisiin jonkin verran kasvattaa.

Puurakentamisen kehittymisen on uskottu tuovan myös uusia jalostetumpia vientituotteita puutuoteteollisuudelle. Puusta rakennetut komponentit on keveytensä ansiosta mahdollista saada vientituotteiksi. Pientaloja on jo pitkään rakennettu puusta, mutta niistä ei ole kuitenkaan tullut merkittäviä vientituotteita muiden kuin hirsitalojen osalta. Puurakentaminen on tulossa Suomessa vaihtoehdoksi myös suurimittakaavaisessa rakentamisessa. Puurakentamisen kehitystyön osana pitäisi myös selvittää viennin mahdollisuuksia. Komponenttien toimituksissa asiakkaan pitäisi olla ulkomainen rakentaja, jonka alihankkijana toimitaan. Tämän toteutuminen voi kuitenkin käytännössä olla vaikeaa. Puutuoteteollisuuden tulisivatkin tehdä yhteistyötä rakentajien ja muiden toimijoiden kanssa niin, että vientiin pystyttäisiin toteuttamaan kokonaisia rakennusprojekteja. Useiden hirsitalovalmistajien tuotteita on viety ja viedään useisiin maihin. Hirsitaloviennissä on selvää kasvupotentiaalia. Valmistajien tulisi huomioida paikalliset tarpeet ja tottumukset mm. arkkitehtonisessa suunnittelussa sekä yhteistyössä paikallisten rakennusyritysten ja kaavoittajien kanssa. Suomalaisen kilpailukyky korkealuokkaisissa, paikallisiin olosuhteisiin ja makuun sovitetuissa hirsirakennuksissa on todennäköisesti parempi kuin perusmärkeissä.

Rakennuspuusepäntuotteissa merkittäviä vientituotteita ovat mm. ovet ja hirsitalot. Ikkunoissa ja muissa puutaloissa kuin hirsitaloissa vienti on vähäistä. Kotimaisille ikkunoille ei ole merkittäviä vientimarkkinoita, mutta tuotesopeutuksella, erikoistumisella ja kohde- maan kysyntään sopivilla tuotteilla on mahdollista löytää myös ikkunoille vientimarkkinoita. Samat asiat pätevät myös muihin rakennuspuusepäntuotteisiin.

Huonekalujen valmistus jatkaa edelleen hyvin riippuvaista suhdettaan kotimaan markkinoihin. Huonekalujen vienti on romahtanut ja tuonti kasvaa. Uusia kansainvälisiä avauksia ei juuri ole eikä niitä ole tällä hetkellä suunnitteillakaan. Alan yritykset eivät hae aktiivisesti vientimarkkinoita muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Kotimarkkinoilla toimiva huonekalukauppa hankkii myytävät tuotteet globaalisti, ja tuontituotteiden osuus jatkaa kasvuaan. Huonekalujen valmistajat taistelevat kannattavuuskriisissä eikä vientiin tarvittavaan tuotekehitykseen ole resursseja. Muutamat kansainvälisillä markkinoilla toimivat yritykset kehittyvät kuitenkin koko ajan, joten huonekalujen vienti on kyllä mahdollista, jos osaaminen, jakelutie, tahtotila ja yrityksen resurssit ovat kunnossa. Vientiä olisi mahdollista kehittää myös designtuotteiden suuntaan. Tässä mallina voisi olla esimerkiksi tanskalaisten yritysten korkea ammattitaito hyödyntää designia sekä rakentaa taitavasti brändiä.

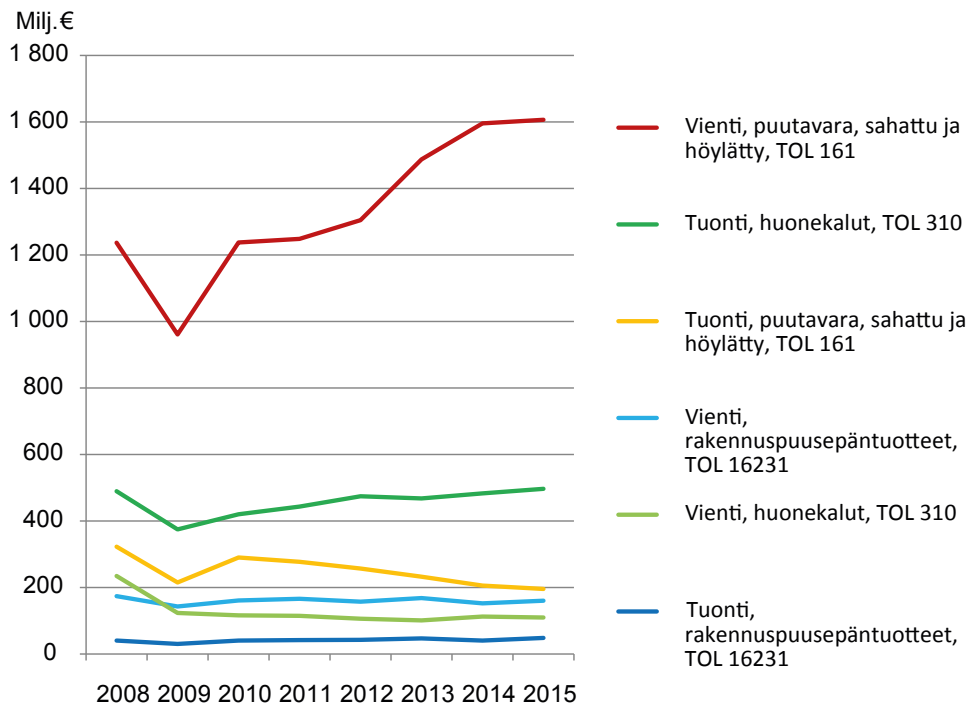
Puutuotealan vienti lepää pääasiassa sahatavaran viennin varassa. Jalostetuissa tuotteissa viennin osuus on pieni. Tämä on johtanut siihen, että alan toimijat ovat jääneet kilpailemaan kotimaahan kasvavan tuonnin kanssa, joten kansainvälinen kilpailu kohdataan myös kotimarkkinoilla. Puu- ja huonekalualan yritysten omistajien ikärakenne vaikeuttanee myös vientitoiminnan käynnistämistä. (Kts. kuvat 4 ja 5). Vienti on pitkäjänteistä toimintaa,

ja jos yrityksellä ei ole jatkajaa tiedossa, on sitä vaikeaa käynnistää. Usein myös yrityksen omistajilla on osaamis- ja resurssivajeita taidoissa, joita vientitoiminnassa tarvittaisiin.

Kuvassa 12 ja taulukossa 9 on kuvattu viennin ja tuonnin kehitystä vuosina 2008–2015. Huonekalualan vienti on laskenut yli 50 % vuoden 2008 tasosta, ja tuonti on lähes viisinkertainen vientiin nähden. Huonekalujen vienti oli vuonna 2015 110 milj. euroa ja tuonti 497 milj. euroa. Saha- ja höylätavaran vienti oli vuonna 2015 1,6 mrd. euroa ja tuonti 196 milj. euroa. Vienti on noussut 11 milj. euroa vuodesta 2015 ja sahatavaran viennin ennustetaan kasvavan kuluvana vuotena uuteen ennätykseensä (alan tutkimuslaitokset ja järjestöt). Rakennuspuusepäntuotteiden vienti oli 161 milj. euroa ja tuonti 48 milj. euroa, molemmissa hienoista nousua vuoteen 2014 verrattuna.

Sahatavaran vienti on jo ylittänyt lamaa edeltäneen tason, mutta tuonti on selkeästi vähäisempää. Rakennuspuusepäntuotteissakin vienti on tuontia suurempaa, mutta taso viennissä on alhainen (Kuva 12).

Kuva 12. Vienti ja tuonti, Milj. €.

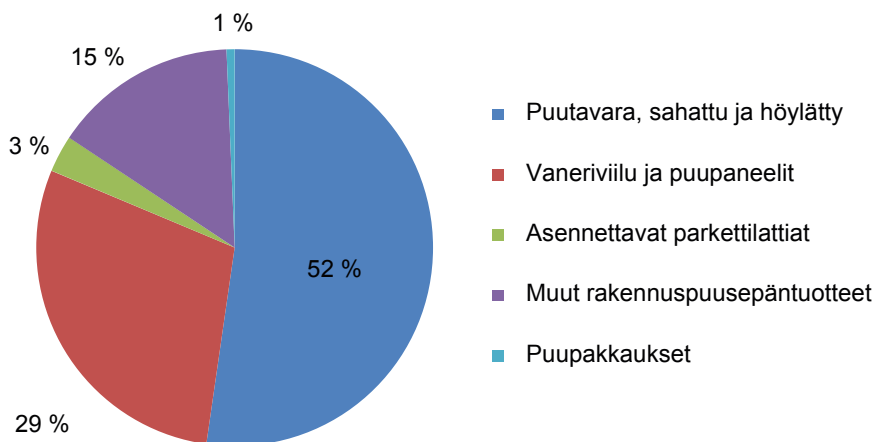

Taulukko 10. Vienti ja tuonti, milj. €.

Toimiala	TOL	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tuonti (milj. €)									
Puutavara, sahattu ja höylätty	161	323	216	290	277	257	233	206	196
Rakennuspuusepäntuotteet	16231	40	31	41	42	43	47	40	48
Huonekalut	310	490	375	420	443	475	468	483	497
Vienti (milj. €)									
Puutavara, sahattu ja höylätty	161	1237	961	1238	1248	1305	1487	1595	1606
Rakennuspuusepäntuotteet	16231	174	143	161	166	158	168	152	161
Huonekalut	310	235	124	117	115	106	101	113	110

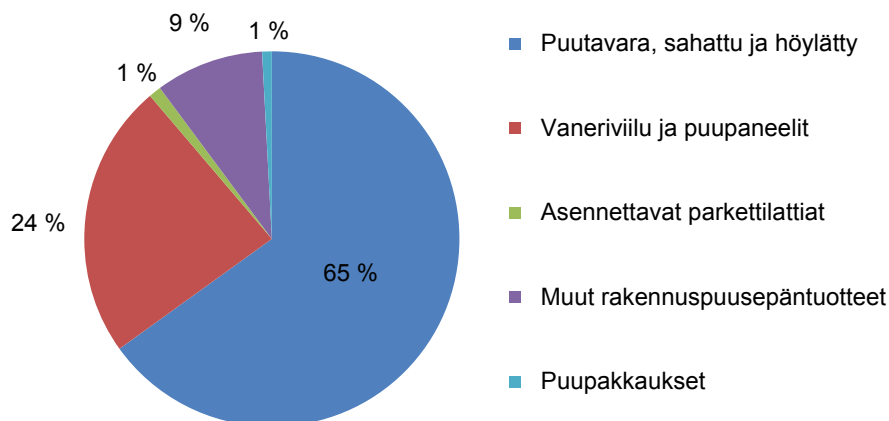
Kuvissa 13–16 on kuvattu eri puu- ja huonekalutuotteiden osuutta viennissä vuosina 2008 ja 2014. Sahatavaran viennin osuus on kasvanut merkittävästi ja jalostetumpien tuotteiden vienti puolestaan vähentynyt. Huonekaluissa kodin huonekalujen viennin osuus on pienentynyt ja toimistokalusteiden osuus noussut. Huonekalujen viennin kokonaismäärät ovat kuitenkin pienentyneet merkittävästi, ja toimisto- ja keittiökaluustuotteidenkin vienti on noususta huolimatta vielä vähäistä. Keittiökaluusteiden vienti on marginaalista, vaikka ala on ollut kotimaassa varsin hyvin kannattavaa. Kilpailukykyä olisi siis todennäköisesti myös viennissä, mutta merkittävää vientiä ei keittiökaluusteissa kuitenkaan ole. Keittiökaluusteiden valmistuksessaakin ollaan kansainvälisessä kilpailussa kotimaassa, mutta ei viennissä.

Kuva 13 Puutavaratuotteiden viennin osuus v. 2008.

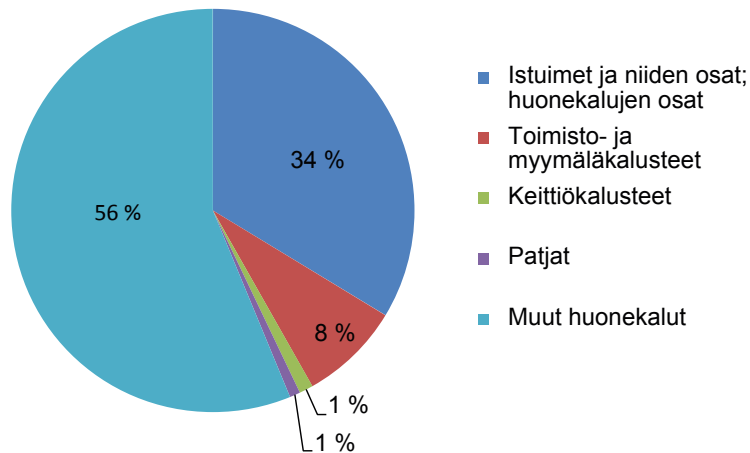
Lähde: Tulli

Kuva 14 Puutavaratuotteiden viennin osuus v. 2015.

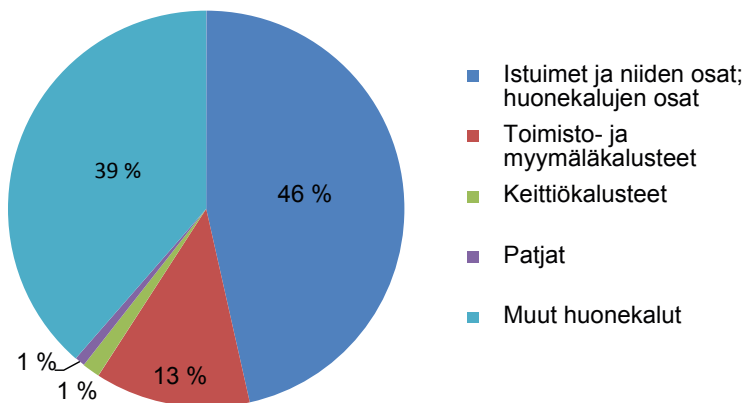
Lähde: Tulli

Kuva 15 Huonekalutuotteiden viennin osuus v. 2008.

Lähde: Tulli

Kuva 16 Huonekalutuotteiden viennin osuus v. 2014.

Lähde: Tulli

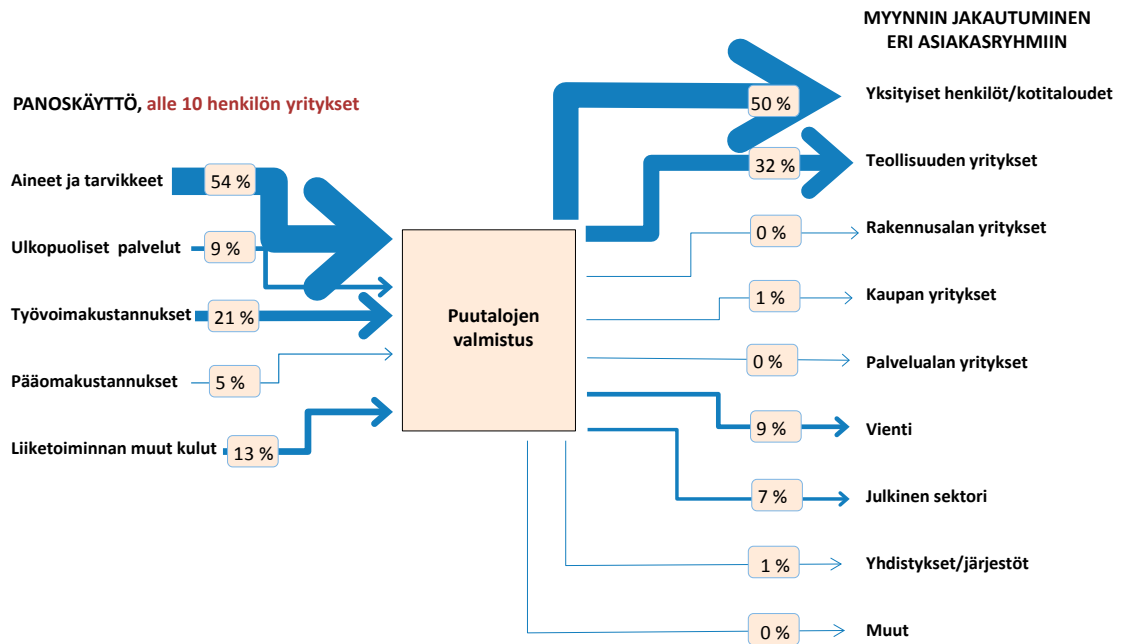
3.3 Asiakkuudet toimialalla

Kuvissa 17–19 on kuvattu panos-tuotos-kuviolla Puutalojen, muiden rakennuspuusepäntuotteiden ja huonekaluteollisuuden alle 10 henkilön yritysten raha- ja hyödykevirtoja. Hyödykevirrat olisivat varmasti erilaiset, jos mukana olisivat suuremmatkin yritykset. Pienemmillä yrityksillä nimittäin korostuu myynti suoraan loppukäyttäjille, joita taas suuremmilla yrityksillä ei olisi juuri lainkaan. Erityisesti tämä ero korostuu huonekalujen valmistuksessa. Pienemmät yritykset ja esimerkiksi pienet keittiökalusteiden valmistajat myyvät usein tuotteet suoraan loppukäyttäjille, kun taas suuremmat yritykset esimerkiksi kotihuonekaluissa myyvät ketjuille ja vähittäiskauppiaille lähes kaiken. Kuvista selviää myös se, kuinka raaka-aineriippuvaisia toimialat ovat.

Kuva 17.

RAHA- JA HYÖDYKEVIRRAT Puutalojen valmistus

TOL: 16231

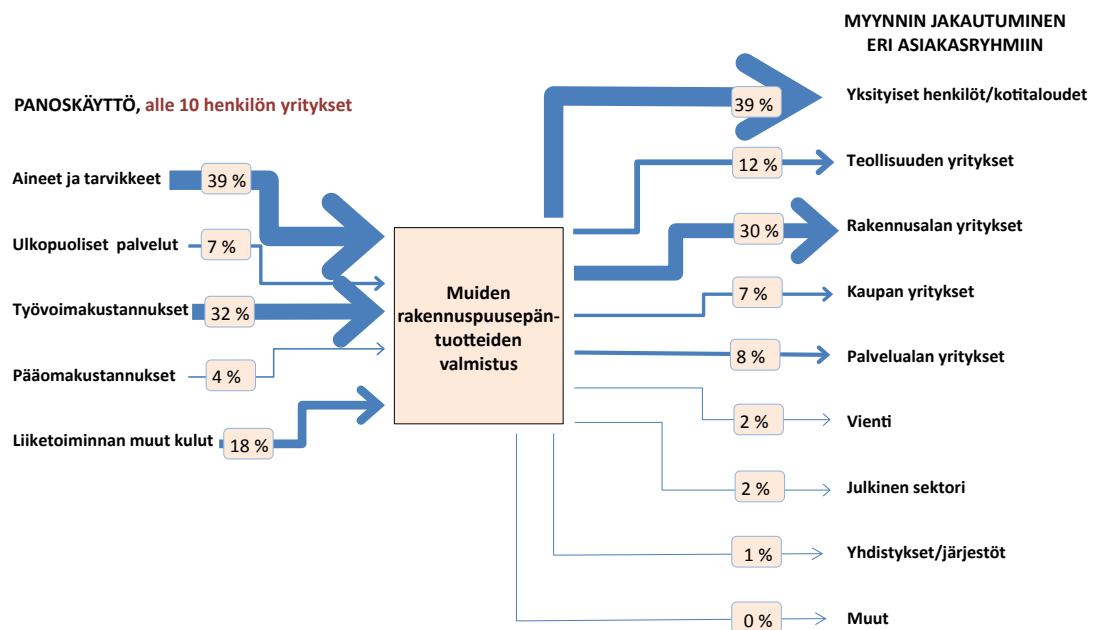
Lähde: Tilastokeskus/tilinpäätöstilastot, 2014

Lähde: PK –yritysbarometri, syksy 2016

Kuva 18

RAHA- JA HYÖDYKEVIRRAT Muiden rakennuspuusepäntuotteiden valm.

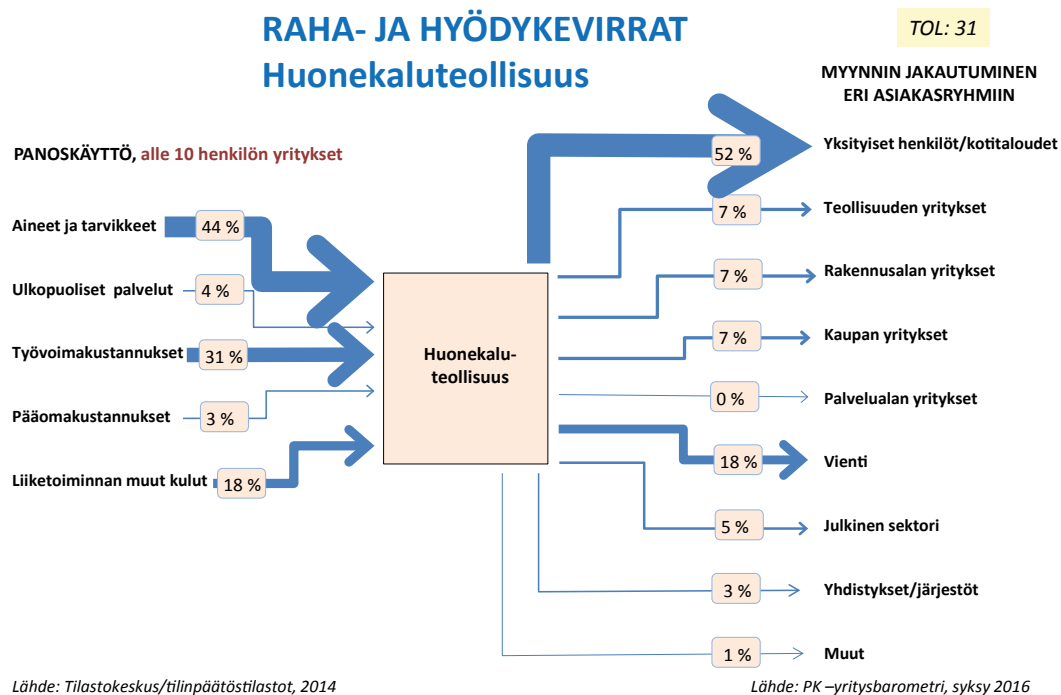
TOL: 16239

Lähde: Tilastokeskus/tilinpäätöstilastot, 2014

Lähde: PK –yritysbarometri, syksy 2016

Kuva 19.

3.4 Alueellinen vaikuttavuus

Metsätalous ja puutuoteteollisuus ovat merkittäviä alueellisia toimijoita. Toimiala tuo työtä koko Suomen alueelle. Seuraavissa taulukoissa on kerrottu toimialojen maakunnallinen koko liikevaihdon, toimipaikkojen ja henkilöstön määrän mukaan sekä laskettu tunnusluku liikevaihto/henkilö maakunnittain.

Taulukko 11. Saha ja puutavaratuotteiden valmistus maakunnittain v. 2014.

16 Sahatavaran sekä puu- ja korkkituotteiden valmistus (pl. huonekalut)				
	Toimipaikat	Henkilöstön lkm.	Liikevaihto 1000 €	Liikevaihto/ henkilö 1000 €
Alueet yhteensä	2156	18630	5597033	300
Uusimaa	185	1197	115020	96
Varsinais-Suomi	154	736	192968	262
Satakunta	114	632	301883	478
Kanta-Häme	72	508	157069	309
Pirkanmaa	202	1168	364226	312
Päijät-Häme	93	1690	574255	340
Kymenlaakso	73	479	161185	337
Etelä-Karjala	63	552	270535	490
Etelä-Savo	144	2045	480343	235
Pohjois-Savo	114	1399	561968	402
Pohjois-Karjala	115	841	436396	519
Keski-Suomi	144	1672	457704	274
Etelä-Pohjanmaa	183	1377	315379	229
Pohjanmaa	109	522	132145	253
Keski-Pohjanmaa	56	480	108145	225
Pohjois-Pohjanmaa	168	2500	706315	283
Kainuu	47	243	103920	428
Lappi	101	518	140133	271
Ahvenanmaa - Åland	18	71	17444	247

Taulukko 12. Huonekalujen valmistus maakunnittain v. 2014.

31 Huonekalujen valmistus				
	Toimipaikkojen lukumäärä	Henkilöstön lukumäärä yhteensä	Liikevaihto 1000 €	Liikevaihto/henkilö 1000 €
Alueet yhteensä	990	6340	1010453	159
Uusimaa	176	816	142112	174
Varsinais-Suomi	115	573	89501	156
Satakunta	45	406	94204	232
Kanta-Häme	28	145	15304	105
Pirkanmaa	77	374	52455	140
Päijät-Häme	93	1331	213753	161
Kymenlaakso	19	142	18893	133
Etelä-Karjala	12	34	4456	130
Etelä-Savo	29	215	29037	135
Pohjois-Savo	36	276	31696	115
Pohjois-Karjala	24	195	27576	141
Keski-Suomi	52	307	49030	160
Etelä-Pohjanmaa	149	741	110159	149
Pohjanmaa	19	124	30065	243
Keski-Pohjanmaa	10	57	7389	131
Pohjois-Pohjanmaa	61
Kainuu	13	46	8877	195
Lappi	31	60	6387	107
Ahvenanmaa - Åland	1

4 Alan yritysten taloudellinen tilanne

4.1 Kannattavuus ja omavaraisuus

Puutuotealan kannattavuutta ja omavaraisuutta on esitelty taulukoissa 10–14. Samoissa taulukoissa on vertailun vuoksi tunnusluvut koko teollisuudesta yhteensä. Vuosi 2015 on taulukoissa Tilastokeskuksen ennakkotieto. Tarkasteluissa on käytetty keskiarvolukuja.

Puutuotteissa ja erityisesti huonekalujen valmistuksessa käyttökate on koko teollisuuden käyttökate alhaisemmalla tasolla. Kokonaisuudessaan voisi siis sanoa, että puutuotealat ja erityisesti huonekalujen valmistus häviävät selkeästi muulle teollisuudelle käyttökateen tasossa. Tunnusluvut ovat kuitenkin hyvin toimialakohtaisia ja käyttökateen muodostumiseen vaikuttaa toimialan kulurakenne. Esimerkiksi sahatavaran ja puutuotteiden valmistuksessa (TOL 16) ulkopuoliset palvelut ovat selkeästi suuremmat kuin teollisuudessa (TOL C) yhteensä, mikä vaikuttaa siihen, että sahatavaran ja puutuotteiden valmistuksen käyttökate jää koko teollisuutta matalammaksi. Eri toimialojen kulurakenteita vertailemalla on mahdollista havaita, mistä kulueristä toimialakohtaiset erot käyttökatteessa syntyvät. Kulurakennetta TOL 16 ja TOL 31 on avattu tarkemmin taulukossa 15.

Eri toimialojen vertailu ei muutenkaan ole yksiselitteistä, koska aloilla on erilaisia toimintatapoja, eri määrä ulkopuolisia palveluita, eri määrä raaka-aineita tuotteissa sekä erilaisia hyödykkeiden poistovaatimuksia ja pääomien rahoituskuluja. Alan yritysten ja toimijoiden kannattaisi kuitenkin selvittää, voisiko muusta teollisuudesta oppia jotakin. On hie-man yllättävää, että puutuotealalla ja huonekalujen valmistuksessa käytetään enemmän rahaa ulkopuolisiin palveluihin kuin muussa teollisuudessa. Voisi luulla, että esimerkiksi alihankinnan osuus muussa teollisuudessa on pidemmällä kuin puutuote- tai huonekalualalla. Sahatavaran valmistuksessa ulkopuolisten palveluiden osuutta selittänee eniten puutavarankin, joka on pääosin ulkoistettu.

Yleisesti ottaen toimialojen kannattavuus on heikolla tasolla. Erityisesti pidemmälle jalostetuissa tuotteissa käyttökate on tasolla, joka on muuta teollisuutta alhaisempi. Tilikauden tulos ja kokonaispääoman tuotto ovat joillakin alatoimialoilla negatiivisia. Omavaraisuusaste on sahatavaran ja puutuotteiden valmistuksessa sekä huonekalujen valmistuksessa muuta teollisuutta alhaisemmalla tasolla. Kokonaispääoman tuotossa yksittäisissä alatoimialoissa parhaaseen tulokseen on yltänyt puupakkausten valmistus sekä puun sahaus, höyläys ja kyllästys. Huonekalualan kaikki alatoimialat ovat heikolla tasolla.

Taulukko 13, käyttökate- % (keskiarvo).

Käyttökate-%						
Toimiala	TOL	2012	2013	2014	2015 *	Muutos 2012–2015
Teollisuus	C	4,3	5,3	5,8	6,3	2,0
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	16	2,8	3,6	4,7	5,2	2,4
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys	161	2,7	3,6	4,2	4,5	1,8
Puu-, korkki-, olki- ym tuotteiden valmistus	162	3,1	3,5	5,8	6,5	3,4
Puutalojen valmistus	16231	1,1	1,4	0,7	2,0	0,9
Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus	16239	4,9	5,5	7,0	7,3	2,4
Puupakkausten valmistus	1624	6,7	6,1	6,8	6,7	0,0
Muiden puutuotteiden valmistus	1629	2,8	3,4	4,6	6,6	3,8
Huonekalujen valmistus	31	4,5	3,0	3,2	4,2	-0,3
Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus	3101	3,7	2,3	4,2	5,1	1,4
Keittiökalusteiden valmistus	3102	6,2	3,9	3,6	3,6	-2,6
Patjojen valmistus	3103	4,5	3,4	3,5	4,3	-0,2
Muiden huonekalujen valmistus	3109	3,3	2,5	1,8	3,9	0,6

* ennakkotieto

Lähde: ToimialaOnline/Tilastokeskus/Yritys- ja toimipaikkatilastot

Taulukko 14, tilikauden tulos- % (keskiarvo).

Tilikauden tulos-%						
Toimiala	TOL	2012	2013	2014	2015 *	Muutos 2012–2015
Teollisuus	C	2,3	1,4	9,4	1,7	-0,6
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	16	1,4	1,1	2,1	4,3	2,9
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys	161	1,6	2,1	2,5	5,3	3,7
Puu-, korkki-, olki- ym tuotteiden valmistus	162	1,2	-0,8	1,4	2,3	1,1
Puutalojen valmistus	16231	0,2	-0,8	-1,8	0,1	-0,1
Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus	16239	1,1	0,3	3,5	2,6	1,5
Puupakkausten valmistus	1624	2,1	1,7	2,1	2,1	0,0
Muiden puutuotteiden valmistus	1629	5,5	6,2	4,8	6,5	1,0
Huonekalujen valmistus	31	1,5	1,0	0,8	2,2	0,7
Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus	3101	0,8	-0,1	-0,1	1,2	0,4
Keittiökalusteiden valmistus	3102	4,4	3,2	2,8	2,1	-2,3
Patjojen valmistus	3103	0,8	0,0	-0,5	0,6	-0,2
Muiden huonekalujen valmistus	3109	-1,0	-0,8	-0,3	3,5	4,5

* ennakkotieto

Lähde: ToimialaOnline/Tilastokeskus/Yritys- ja toimipaikkatilastot

Taulukko 15, omavaraisuusaste- % (keskiarvo).

Omavaraisuusaste-%						
Toimiala	TOL	2012	2013	2014	2015 *	Muutos 2012–2015
Teollisuus	C	44,2	43,0	47,0	46,0	1,8
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	16	48,1	47,3	48,9	52,7	4,6
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys	161	52,0	51,1	51,7	55,5	3,5
Puu-, korkki-, olki- ym tuotteiden valmistus	162	38,5	38,0	41,1	44,7	6,2
Puutalojen valmistus	16231	42,1	39,8	38,7	40,4	-1,7
Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus	16239	28,6	29,9	41,3	43,7	15,1
Puupakkausten valmistus	1624	41,1	39,5	41,6	42,7	1,6
Muiden puutuotteiden valmistus	1629	27,4	30,2	28,4	37,3	9,9
Huonekalujen valmistus	31	41,4	41,5	42,4	42,0	0,6
Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus	3101	50,0	50,7	51,8	50,2	0,2
Keittiökalusteiden valmistus	3102	44,5	42,6	43,6	42,2	-2,3
Patjojen valmistus	3103	32,8	39,1	44,7	23,1	-9,7
Muiden huonekalujen valmistus	3109	35,7	35,6	35,8	39,3	3,6

* ennakkotieto

Lähde: ToimialaOnline/Tilastokeskus/Yritys- ja toimipaikkatilastot

Taulukko 16, velkaantuneisuus- % (keskiarvo).

Taulukossa kuvataan suhteellista velkaantumista (=taseen velat/liikevaihto 12 kk).

Velkaantuneisuus-%						
Toimiala	TOL	2012	2013	2014	2015 *	Muutos 2012–2015
Teollisuus	C	74,9	76,0	78,9	84,0	9,1
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	16	50,8	46,9	45,7	43,6	-7,2
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys	161	55,5	48,3	48,7	47,4	-8,1
Puu-, korkki-, olki- ym tuotteiden valmistus	162	43,8	44,4	40,2	36,8	-7,0
Puutalojen valmistus	16231	30,7	35,2	39,2	38,8	8,1
Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus	16239	50,4	52,6	41,2	38,2	-12,2
Puupakkausten valmistus	1624	35,7	38,1	40,3	39,0	3,3
Muiden puutuotteiden valmistus	1629	54,2	55,4	56,7	48,5	-5,7
Huonekalujen valmistus	31	40,8	43,1	42,4	38,6	-2,2
Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus	3101	28,9	32,4	29,8	30,4	1,5
Keittiökalusteiden valmistus	3102	32,8	33,7	35,3	32,0	-0,8
Patjojen valmistus	3103	46,8	45,9	35,8	34,6	-12,2
Muiden huonekalujen valmistus	3109	60,5	65,4	63,7	52,5	-8,0

* ennakkotieto

Lähde: ToimialaOnline/Tilastokeskus/Yritys- ja toimipaikkatilastot

Taulukko 17, kulurakenne %. Tilastokeskuksen ennakkotieto 2015.

	C Teollisuus	16 Sahatavaran, puu- ja punonta- tuotteiden valmistus	31 Huonekalujen valmistus
<i>Yritysten lkm</i>	20 632	1 833	912
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	100	100	100
Aine- ja tarvikekäyttö	-58	-56	-45
Ulkopuoliset palvelut	-6	-15	-9
Palkat ja henkilösivukulut	-13	-13	-24
Laskennallinen palkkorjaus	0	0	-1
Liiketoiminnan muut kulut	-16	-10	-18
Valmisteverastojen muutos	0	0	1
KÄYTTÖKATE	6	5	4
Poistot ja arvonalentumiset	-3	-3	-3
LIIKETULOS	3	2	1
Rahoitustuotot	7	2	0
Rahoituskulut	-7	-2	-1
Verot	-1	0	-1
NETTOTULOS	2	3	0
Satunnaiset tuotot	2	1	1
Satunnaiset kulut	-1	0	-1
Käyttöom. myyntiv. ja fuusiovoitto	1	1	1
Käyttöom. myyntitap. ja fuusiotap.	-1	0	0
KOKONAISTULOS	2	4	1
Tilinpäätössiirrot yhteensä	0	0	0
Laskennallinen palkkorjaus (palautus)	0	0	1
TILIKAUDEN TULOS	2	4	2
Rahoitustulos	5	5	3
Korkotuotot yhteensä	1	0	0
Korkokulut yhteensä	-1	-1	-1
Maksetut konserniavustukset	2	0	0
Saadut konserniavustukset	1	1	0

Lähde Toimiala Online/Tilastokeskus. Piste tarkoittaa, ettei tieto ole saatavissa.

5 Investoinnit ja tuotekehitys

5.1 Toimialan investoinnit

Vuoden 2015 tilinpäätöksien ennakkotilaston mukaan aineellisten nettoinvestointien (koneet, laitteet, rakennukset, maa-alueet jne.) osuus liikevaihdosta on noussut sekä puutuotteiden että huonekalujen osalta. Huonekaluissa investoinnit olivatkin hetken todella alahaisella tasolla. Eniten investoinnit ovat nousseet puun sahauksessa, muiden puutuotteiden valmistuksessa ja rakennuspuusepäntuotteiden valmistuksessa.

Huonekalujen valmistuksessa (TOL 31) nousua on tapahtunut muiden huonekalujen valmistuksessa, muiden huonekalu toimialojen pysyessä paikallaan tai laskiessa. Investointien taso huonekaluteollisuudessa on tippunut todella alhaiseksi. Trendi on jatkunut jo usean vuoden ajan. Lasku johtuu alan heikosta taloudellisesta tilanteesta ja kotimarkkinarippuvuudesta. Käytännössä alalla tehdään vain korvaus- ja muut välttämättömyysinvestoinnit. Saha- ja puutavaratuotteisiin investoinneissa ollaan varsin hyvällä tasolla. Saha- ja puutavaratuotteiden toimialan investoinnit mahdollistaa vientikaupan merkittävä osuus. Pelkästään kotimarkkinoiden varassa oltaessa volyyymi ei nouse sille tasolle, että investoinnit olisivat liiketaloudellisesti kannattavia. Näin on käynyt huonekalujen valmistuksessa. Ala on hyvin kotimarkkinoille painottunut, ja sen volyymit jäävät varsin vaatimattomiksi.

Investoinnit aineettomiin hyödykkeisiin ovat pieniä ja ovat laskeneet entisestään. Prosenttiosuus liikevaihdosta on lähellä nollaa. Tuotekehitykseen käytettävien rahojen osuutta ei ollut saatavissa Tilastokeskuksen aineistosta. Toimialan panostukset tuotekehitykseen ovat olleet kuitenkin vaatimattomat, kun niitä verrataan muiden toimialojen tuotekehityspanostuksiin.

Taulukko 18. Aineelliset investoinnit prosentteina liikevaihdosta.

Aineelliset investoinnit liikevaihdosta %						
Toimiala	TOL	2012	2013	2014	2015 *	Muutos 2012–2015
Teollisuus	C	1,8	1,7	1,9	2,8	1,0
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	16	2,4	1,6	2,2	3,1	0,7
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys	161	2,4	1,8	2,2	3,2	0,8
Puu-, korkki-, olki- ym tuotteiden valmistus	162	2,3	1,4	2,1	2,8	0,5
Puutalojen valmistus	16231	1,7	0,7	1,2	1,0	-0,7
Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus	16239	2,6	2,4	2,8	4,1	1,5
Puupakkausten valmistus	1624	3,8	1,8	3,1	3,2	-0,6
Muiden puutuotteiden valmistus	1629	4,0	1,4	5,0	7,2	3,2
Huonekalujen valmistus	31	1,8	0,5	0,4	1,8	0,0
Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus	3101	1,8	-0,1	1,0	1,0	-0,8
Keittiökalusteiden valmistus	3102	2,1	0,7	2,0	1,8	-0,3
Patjojen valmistus	3103	1,0	0,9	0,8	0,8	-0,2
Muiden huonekalujen valmistus	3109	1,7	0,5	-2,2	2,6	0,9

* ennakkotieto

Lähde: ToimialaOnline/Tilastokeskus/Yritys- ja toimipaikkatilastot

Taulukko 19. Aineettomat investoinnit prosentteina liikevaihdosta.

Aineettomat investoinnit liikevaihdosta %						
Toimiala	TOL	2012	2013	2014	2015 *	Muutos 2012–2015
Teollisuus	C	0,3	0,4	3,8	-0,6	-0,9
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	16	0,3	0,2	0,1	0,2	-0,1
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys	161	0,3	0,3	0,1	0,2	-0,1
Puu-, korkki-, olki- ym tuotteiden valmistus	162	0,3	0,2	0,1	0,1	-0,2
Puutalojen valmistus	16231	0,4	0,1	0,1	0,1	-0,3
Muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus	16239	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Puupakkausten valmistus	1624	0,2	0,0	0,0	0,0	-0,2
Muiden puutuotteiden valmistus	1629	0,1	0,1	0,0	0,0	-0,1
Huonekalujen valmistus	31	0,2	0,3	0,2	0,3	0,1
Konttori- ja myymäläkalusteiden valmistus	3101	0,5	0,6	0,1	0,1	-0,4
Keittiökalusteiden valmistus	3102	0,0	0,3	0,2	0,6	0,6
Patjojen valmistus	3103	0,1	0,0	0,3	0,0	-0,1
Muiden huonekalujen valmistus	3109	0,2	0,1	0,3	0,2	0,0

* ennakkotieto

Lähde: ToimialaOnline/Tilastokeskus/Yritys- ja toimipaikkatilastot

Osa 2 Toimialan asema ja merkitys tulevaisuudessa

Puutuoteteollisuus muodostaa biotalouden pohjan

Biotalous-ajattelu avaa merkittäviä kehittämismahdollisuuksia puutuoteteollisuudelle. Markkinatilanne sen sijaan on edelleen haastava ja toimialan laaja kehittyminen ei ole päässyt vielä vauhtiin.

Biotalous on hallituksen kärkihankkeista eniten puutuotealaan vaikuttava kokonaisuus. Puun jalostus ja siihen liittyvät laajat sivutuotevirrat muodostavat biotalouden kovan ytimen. Puun hyvät ominaisuudet tuotteissa parantavat hiilitasetta. Puutuotteiden valmistus tuottaa sivutuotteiden ansiosta enemmän energiaa kuin tuotteiden valmistukseen käytetään. Mikä muu materiaali pystyy samaan?

Puuraaka-aineen jalostamisella on suuria mahdollisuuksia, kun puu hajotetaan molekyyli tasolle. Puuaineella voi korvata esimerkiksi lasia, muovia tai siitä voidaan tehdä erilaisia komposiitteja tai lujaa hiilikuiturakennetta. Puuta voidaan käyttää myös tekstiilikuituna ja valmistaa erilaisia kankaita. Näillä uusilla jalosteilla voidaan tehdä suuria ympäristötekoja säästää luontoa ja ilmastoa. Ihmisten ennakkoluulot ja kustannukset rajoittavat kuitenkin puupohjaisten tuotteiden suosiota. Olisi järkevää panostaa tutkimukseen ja tuotekehitykseen ja kehittää puun käyttöä korkeamman jalostusasteen tuotteisiin.

Biotalouteen liittyvissä kärkihankkeissa tärkeä tavoite on hiiletön, puhdas, uusiutuva ja kustannustehokas energia. Tavoitteena on nostaa kestäväällä tavalla uusiutuvan energian osuus 2020-luvulla yli 50 prosenttiin energian loppukulutuksesta, puolittaa tuontiöljyn käyttö kotimaan tarpeisiin ja lisätä energiaomavaraisuus yli 55 prosenttiin. Nämä kaikki tavoitteet tukevat puun käytön lisäämistä ja lisäävät uusien puutuotteiden tarpeellisuutta. Hiilitaseen seurannassa ja laskennassa on kuitenkin vielä paljon kehitettävää. Tavoitteet olisivat paljon nopeammin saavutettavissa, jos esimerkiksi uusissa rakentamismääräyksissä lähtökohtana olisi rakentamisen ympäristövaikutusten huomiointi laajemmin kuin pelkästään rakennuksen käytönaikainen energiankulutuksen minimointi. Näin saataisiin aikaan pienempi hiilijalanjälki.

Puutuoteteollisuuden kannattaa huomioida kehittämistyössään hiilitaseen merkitys sekä puutuotteiden energiaomavaraisuus ja tuoda niitä esille markkinointitoimissaan.

Digitalisaatiolla vauhtia myös puutuotteiden valmistukseen

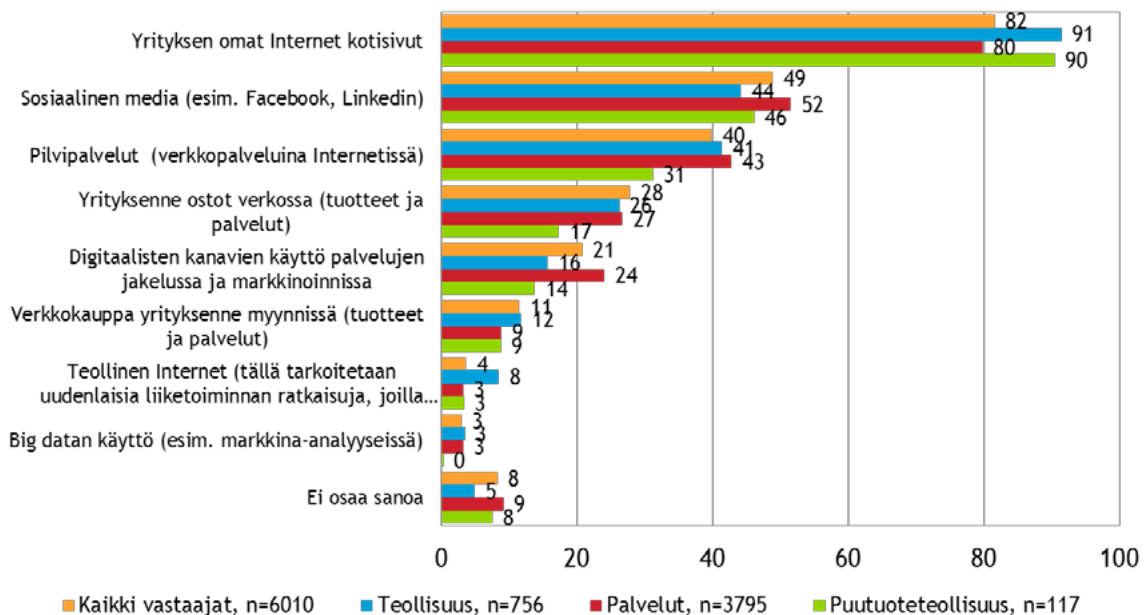
Digitaalisen kehityksen on arvioitu tuottavan merkittävää etua palvelusektorille, mutta myös teollisuus tulee hyötymään digitaalisen liiketoiminnan mahdollisuuksista. Puutuoteteollisuuden yritysten tulisikin nyt suunnata kehityspanoksia uusien digitaalisten menetelmien käyttöönottoon tuotekehityksessä, tuotannossa, myynnissä ja markkinoinnissa.

Digitaalisten ratkaisujen kehittyminen parantaa puutuoteteollisuuden tuottavuutta, muuttaa kilpailuolaja ja avaa uusia markkinoita puutuoteteollisuutta palveleville yrityksille.

Digitaalisuus vahvistaa yrityskuvaa, kehittää asiakaspalvelua ja vahvistaa uusien asiakasryhmien tavoittamista. Lisäksi yritykset hyötyvät digitaalisuudesta, kun liiketoimintaprosessit kohentavat kannattavuutta. Digikehitykseen panostavat yritykset menestyvät yleensä muita yrityksiä paremmin.

Seuraavassa kuvassa on Pk-yritysbarometrin vastaukset yritysten käyttämien digitaalisten palveluiden ja työkalujen käytöstä. Taulukossa on verrattu puutuoteteollisuutta muihin teollisuuteen ja palveluihin. Pilvipalvelujen hyödyntämisessä ja ostokset verkossa jäävät puuteollisuudella muuta teollisuutta alemmas, muissa ollaan aika samalla tasolla.

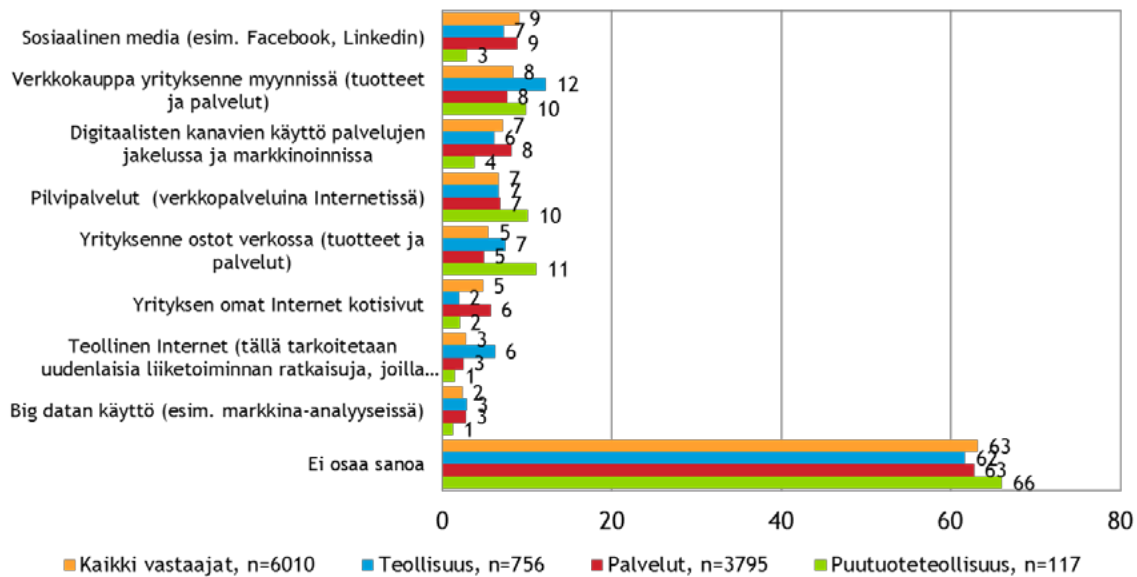
Kuva 20. Pk-yritysten liiketoiminnassaan hyödyntämät tai käyttämät digitaaliset työkalut ja palvelut, %. Vastaajat ovat voineet valita useampia vaihtoehtoja.

Lähde: pk- yritysbarometri, syksy 2016

Seuraavassa kuvassa on tietoa niistä digitaalisista työkaluista ja palveluista, joita pk-yritykset aikovat ottaa käyttöön seuraavan 12 kk aikana. Verkkokaupan käyttöönottoa suunnittelee koko maassa 8 % ja puutuoteteollisuutta edustavista pk-yrityksistä verkkokauppa suunnittelee 10 %. Puutuoteteollisuudessa yrityksen ostoja verkossa sekä pilvipalveluja aiotaan hyödyntää muita vertailuryhmiä hieman useammin. Melko suuri osa vastaajista ei ottanut kantaa kysymykseen.

Kuva 21. Digitaaliset työkalut ja palvelut, joita pk-yritykset aikovat ottaa käyttöön seuraavien 12 kk:n aikana, %.

Lähde: pk-yritysbarometri, syksy 2016

Rakentamisen määrät vihdoin kasvuun?

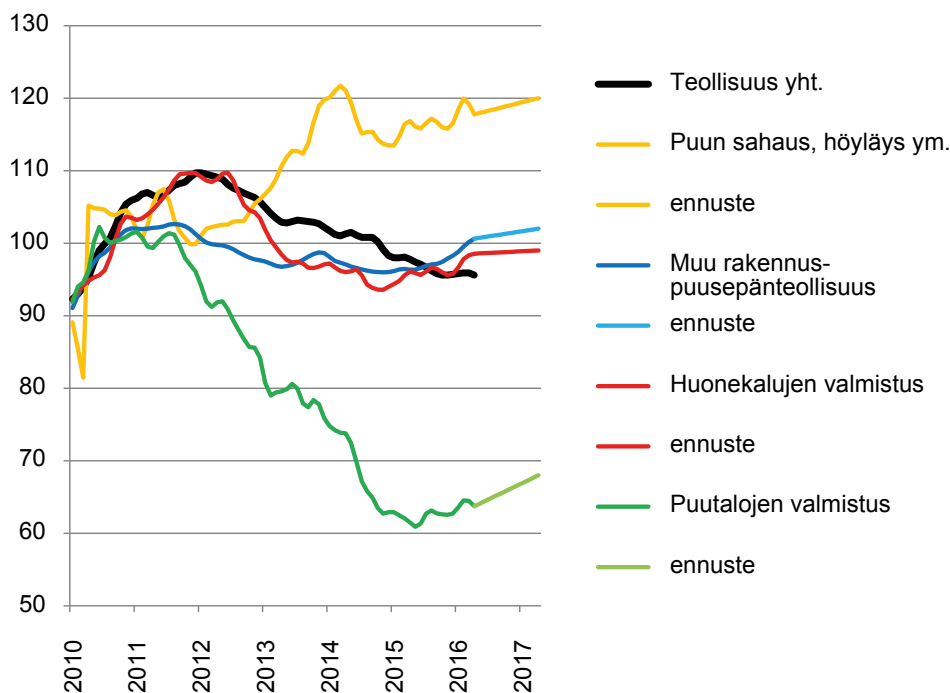
Kotimaan rakentamisen näkymät ovat olleet erittäin heikkoja, mikä on osaltaan vaikuttanut negatiivisesti puutuotealaan. Rakentamisen taantuma on jatkunut jo usean vuoden ajan, mutta juuri nyt näyttää siltä, että aallonpohja on tavoitettu. Omakotitalojen rakennuslupien määrä on kasvanut ja rakentamisen määrät ovat kääntyneet nousuun vuoden 2016 aikana. Vuodesta 2017 odotetaan vielä parempaa.

Puutuotteista päätyy rakentamiseen 70 – 80 % riippuen laskentatavasta. Rakentamisen alamäki on näkynyt kaikilla puutuotealan toimialoilla. Sahatavaran kysyntää on helpottanut merkittävä viennin osuus, joka on kasvanut ja korvannut merkittävästi kotimaan kysynnän jättämää aukkoa. Rakennuspuusepäntuotteissa vienti ei ole auttanut kovinkaan paljon, koska suuri osa tuotteista jää edelleen kotimaahan. Vain joissakin tuoteryhmissä, kuten ovissa, vienti on merkittävää liiketoimintaa. Myös huonekalujen valmistajien päämarkkina on kotimaassa. Huonekalujen kysyntään ei kuitenkaan vaikuta vain rakentaminen, vaan siihen on vaikuttanut myös yleinen talouden alamäki. Huonekalujen tuontimäärät ovat edelleen korkealla, ja kotimaisten valmistajien on vaikeaa löytää jakeluteitä tuotteilleen. Sähköinen kauppa on tulossa vahvasti myös huonekalujen kauppaan, ja tätä ovat osanneet jotkut valmistajatkin hyödyntää. Puutalojen valmistajista vain hirsitalojen valmistajilla on merkittävää vientitoimintaa. Muut valmistajat kilpailevat kotimaan markkinoilla, ja nykyisillä omakotien rakentamismäärillä ala on ajautunut kriisiin.

Asuntojen tarve on kuitenkin pysynyt korkealla tasolla, eikä esimerkiksi pientalorakentamisen kysyntä ole kadonnut. Ihmisillä ei vain ole ollut kykyä tai uskallusta hankkia uusia asuntoja. Rakentamiseen tarve patoutuu ja olettaa sopii, että rakentaminen kääntyy kasvuralle, kunhan taloustilanteen tuomaa epävarmuutta saadaan voitettua.

Seuraavassa kuvassa on kuvattu puutuotetoimialojen liikevaihdon kehitystä muuhun teollisuuteen verrattuna. Kuvassa on myös ennustettu puutuotetoimialojen tulevaa liikevaihdon kehitystä.

Kuva 22. Liikevaihdon indeksin kehitys teollisuudessa yhteensä, puun sahaus, höyläys kyllästys sekä huonekalujen, puutalojen ja rakennuspuusepäntuotteiden valmistuksessa vuosina 2010–04/2016 ja lähiajan ennuste. Vuosi 2010 = 100

Lähde: Tilastokeskus

Puutuotealan toimialoista vain sahauksen indeksi on teollisuuden liikevaihdon indeksia korkeammalla. Sahauksessa viennin osuus on merkittävä ja sitä on onnistuttu lisäämään hyvin, joten liikevaihdon indeksi on noussut selvästi teollisuuden indeksia ylemmäksi. Puutalojen ja huonekalujen valmistusindekseissä näkyy kotimarkkinariippuvuus. Ennustan huonekalujen valmistusta lukuun ottamatta kaikkien muiden puutuotealojen liikevaihdon indeksin kääntyvän nousuun vuoden 2017 aikana, ehkä jo osittain vuoden 2016 lopullakin. Tämä perustuu olettamukseen, että pitkään heikko yleinen taloustilanne paranee, ja osittain patoutunut kysyntä erityisesti rakentamisessa alkaa purkautua. Jos talouden epävarmuuksia saadaan voitettua, voi kasvu olla merkittävämpääkin.

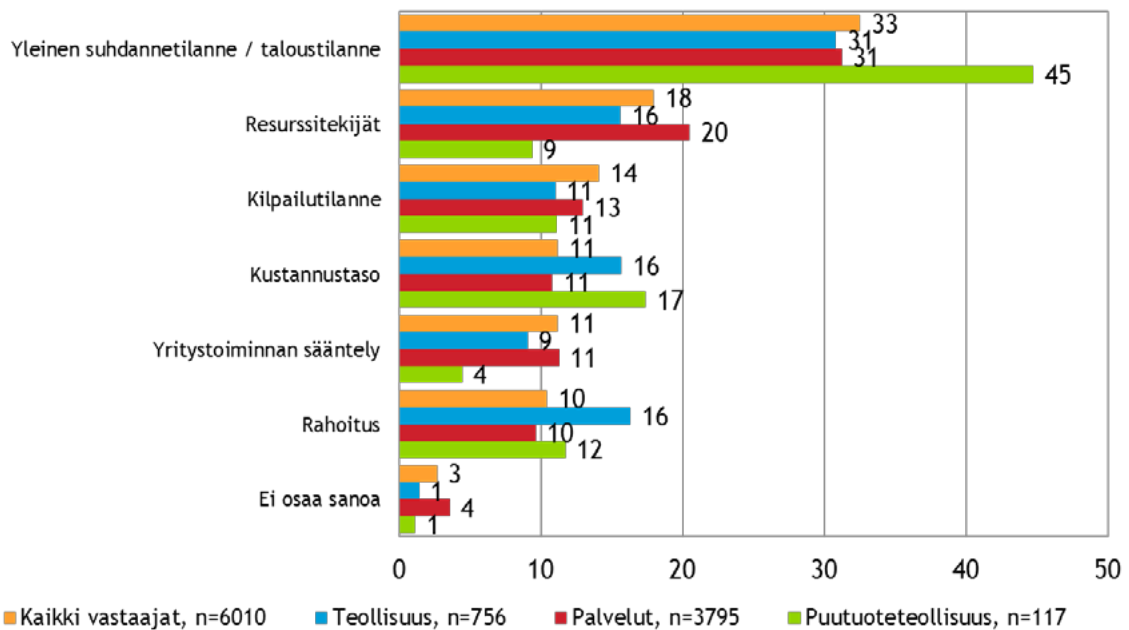
Puu on ekologinen, kotimainen ja uusiutuva raaka-aine, joka vähentää tuontiraaka-aineiden ja tuontienergian tarvetta. Puussa on paljon hyödyntämättömiä mahdollisuuksia.

Puun käyttöä rakentamisessa ja monissa muissa tuotteissa esimerkiksi puukomposiittina on mahdollista lisätä. Pitkällä aikavälillä puupohjaisilla biomassoilla voidaan korvata merkittävä osa öljyjalosteiden käytöstä eri materiaaleissa ja myös vähentää fossiilisten energioiden käyttöä Suomessa. Biopohjaisten materiaalien tuotantopotentiaali on valtava, koska periaatteessa koko öljypohjainen tuotanto voitaisiin korvata biomateriaaleilla. Puubio- massojen tutkimuksella on tärkeä rooli biotalouden tavoitteiden saavuttamiseksi ja uusien tuotesovellusten löytämiseksi.

Syksyn 2016 Pk-yritysbarometrin mukaan puutuoteteollisuuden kasvuhakuisuus on muuta teollisuutta alhaisempaa. Koko maan teollisuusyrityksistä voimakkaasti kasvuhakuisia ilmoittaa olevansa 17 % yrityksistä, kun taas puutuoteteollisuuden vastaava luku on 5 %. Mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä oli puutuoteteollisuuden vastaajista 35 % ja koko teollisuuden vastaajista 42 %. Puutuoteteollisuuden yritysten yleisin kasvuhakuisuuden ryhmä oli asemansa säilyttämiseen pyrkivät 40 % osuudella. Koko teollisuuden vastaajista tässä ryhmässä oli 27 % yrityksistä. Niitä yrityksiä, joilla ei ole kasvutavoitteita ollenkaan, oli puutuoteteollisuudessa 18 % ja koko teollisuudessa 13 %. Toiminnan loppumista ennakoivat 2 % puutuoteteollisuuden ja 3 % koko teollisuuden vastaajista. Toimialan kasvutavoitteet ja kasvuhalu eivät vastaa yleistä käsitystä siitä, että alalla on merkittäviä kasvun mahdollisuuksia uusituvan ympäristöystävällisen ja hiilineutraalin materiaalin ansiosta.

Pk-yritysbarometrin mukaan puutuoteteollisuus pitää yleistä suhdanne- ja taloustilannetta merkittävimpana kehittämisen esteenä. Sen jälkeen suurimpina syinä tulevat kustannustaso, rahoituksen saatavuus, kilpailutilanne, resurssitekijät ja yritystoiminnan sääntely. Myös koko teollisuuden kyselyssä ensimmäiseksi kehittämisen esteeksi nousee suhdanne- ja taloustilanne, toisena on 16 % osuudella kustannustaso, resurssitekijät ja rahoitus.

Kuva 23. Pk-yritysten pahimmat kehittämisen esteet.

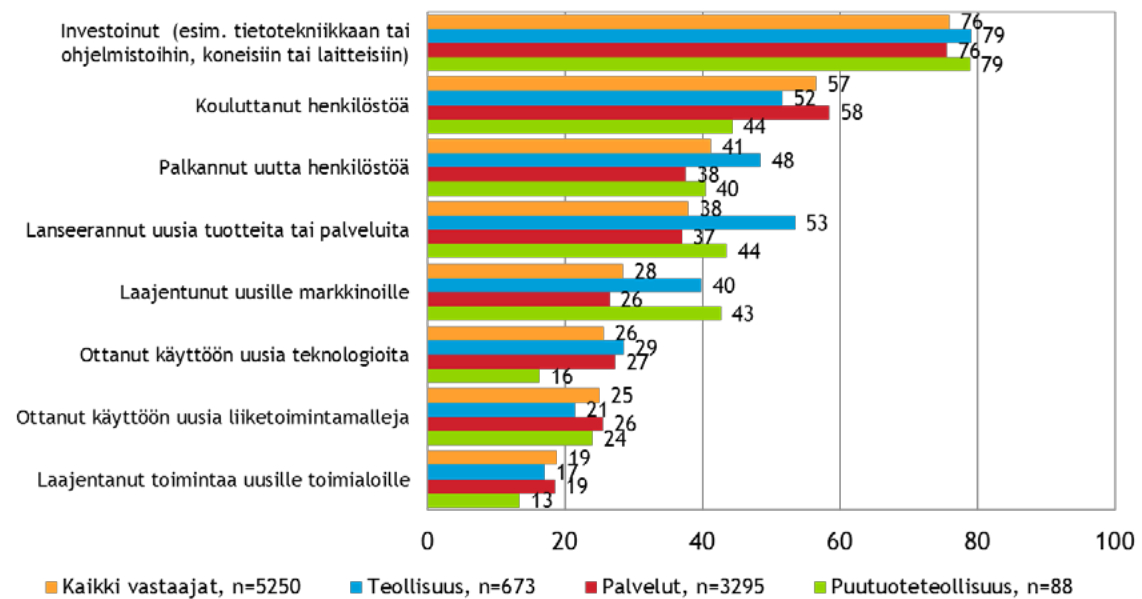

Lähde: Pk-yritysbarometri, syksy 2016

Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maassa ja mukana olevilla toimialoilla pk-yrityksissä eniten toteutettuja uusiutumiseen liittyviä toimia. Puutuotealan pk-yrityksissä on panostettu seuraavaksi eniten uusien tuotteiden ja palveluiden lanseeraamiseen sekä laajentumiseen uusille markkinoille

Puutuoteteollisuuden Pk-yritysbarometrin syksyn 2016 raportti on nyt kokonaisuudessaan ladattavissa TEM Toimialapalvelun sivuilta osoitteesta www.temtoimialapalvelu.fi

Kuva 24. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, %.

Lähde: Pk-yritysbarometri, syksy 2016

Osa 3 Yhteenveto

Puutuote- ja sahatavarateollisuus on ollut ja on jatkossakin merkittävä toimija Suomelle. Suomessa puuta riittää ja metsät kasvavat enemmän kuin niiden tämänhetkinen käyttö on. Puun myönteiset ominaisuudet hiiltä sitovana raaka-aineena antavat puutuotteiden kehittämiselle uusia mahdollisuuksia. Panostukset biotalouteen tukevat tätä kehitystä. Puu tulee olemaan yksi merkittävin materiaali biotalousstrategian toteuttamisen kannalta, ja se on myös mahdollistaja biotalousstrategian toteuttamiseen. Puun käytön lisääminen tuo automaattisesti myös lisää uusiutuvan energian tuotantoa, koska puutuotteiden jalostuksesta syntyy sivutuotteina energiaa enemmän kuin puun jalostaminen käyttää energiaa. Puuvarojen käytön merkittävää lisäämistä voidaan perustella ekologisilla ja kansantaloudellisilla syillä.

Uusien tuotteiden kehittäminen on avainroolissa puutuotealan kehittymiselle. Uusien tuotteiden kehittämisen pitäisi olla mahdollista, koska voidaan olettaa, että puutuotteilla korvataan jatkossa enemmän fossiilisista raaka-aineista valmistettuja tuotteita. Näitä korvattavia tuotteita on ajateltu löytyvän ainakin rakentamisesta. Puurakentamisen kehittämisen yksi ajuri on ollutkin juuri puun kyky toimia hiilipankkina. Perinteisesti puutuotealan uudistumiskyky on ollut heikko ja mm. tuotekehitykseen on käytetty vain vähän resursseja. Tämän osalta alan yritysten olisi hankittava uutta tarvittavaa osaamista ja panostettava tuotekehitykseen.

Puutuotealan yritysten tulisi myös pystyä kehittämään tuotteita ja toimintaa niin, että niillä olisi mahdollisuuksia vientiin suurempien volyymien aikaansaamiseksi. Puutuotealan jalostetut tuotteet ovat valitettavan usein jääneet kotimarkkinatuotteiksi eikä volyyymi ole ollut sellaista, että se olisi mahdollistanut tehokkaan tuotannon kehittämisen. Vientiosaamisen hankinta on jatkossa välttämätöntä, jotta yritysten toimintaa voidaan kehittää pitkäjänteisesti.

Puuteollisuus tarvitsee ikääntyvän ja eläköityvän henkilöstön tilalle tulevaisuudessa paljon uusia työntekijöitä. Lisäksi toimialan voimakas kehitys luo uusia erikoisosaamista vaativia työtehtäviä. Yleinen taloustilanne sekä rakennemuutokset puutuotealalla ja koulutusympäristössä ovat kuitenkin heikentäneet puutuoteollisuuden vetovoimaa. Opiskelijoiden määrä on vähentynyt, mikä on johtanut puutuotealan koulutusohjelmien lakkautuksiin ja supistuksiin. Nuoret eivät hakeudu alan opiskelijoiksi, vaikka alalle kouluttautuneet ovat työllistyneet suhteellisen hyvin ja alalla on ollut työtä tarjolla.

Koulutuspaikkoja on katoamassa kaikilta asteilta. Viime aikoina on kiihtynyt toisen asteen koulutuspaikkojen häviäminen. Ammattikorkeakouluista on hävinnyt puualan insinöörien koulutuspaikkoja paljon (kuva 10). Vähäneminen johtaa ennen pitkään siihen, että alajoutuu palkkaamaan muille aloille kouluttautuneita ihmisiä ja hoitamaan muuntokoulutuksia itse. Erityisesti puurakentaminen ja puutuoteollisuus ovat kasvavia aloja, joiden ammattitaitoiset työntekijät ja laadukas koulutusjärjestelmä ovat edellytys alan menestymiselle myös jatkossa. Alan yritysten, järjestöjen ja toimijoiden tulisi käynnistää pikaisesti toimenpiteitä alan koulutustilanteen korjaamiseksi.

Puutuoteollisuuden merkittävimmät esteet resurssitekijöissä (kuvassa 9) olivat ammattitaitoisen työvoiman saatavuus (32 %). Ammattibarometrikyselyssä 2016 konepuu-

seppien, saha- ja puutavaratyöntekijöiden ja huonekalupuuseppien tarjonta on vähintäänkin kohtuullista (kuvat 6–8), mutta työvoiman saatavuus on kuitenkin merkittävin kehittämisen este. Kohtaanto-ongelma on tuttu myös muilta toimialoilta. Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus oli pk-yritysbarometrin mukaan merkittävin kehittämisen este myös koko teollisuudelta kysyttäessä (57 %). Kohtaanto-ongelma kuvaa muuttuvia ja monipuolisia osamistarpeita, joita ei nykyajan koulutetuillakaan ihmisillä ole valmiina.

Puumateriaalille on löydettävissä uusia kannattavia käyttösovelluksia ja kysyntää markkinoilla. Viimeisimpänä esimerkkinä näistä voi mainita puukuidun käyttämisen kankaissa, pulloissa ja lasissa. Näissä kohteissa voidaan korvata paljon perinteisiä fossiilisiin raaka-aineisiin perustuvia tuotteita. Myös erilaisilla komposiittirakenteilla on löydettävissä uusia käyttökohteita.

Uudet puupohjaiset tuotteet ja niiden tuotantoprosessit edellyttävät uuden teknologian kehittämistä. Lisäksi ne edellyttävät nykyistä laajempaa toimialojen ja teknologian rajojen ylittämistä raaka-aineiden kierrossa sekä tuotantoprosessien ja tuotteiden kehittämisessä. Osa puun käytön lisäämisestä toteutuu nykyisissä suurissa ja pk-yrityksissä, mutta varsinkin uudet ideat tarvitsevat uutta yrittäjyyttä. Näiden toimien edistämiseen tarvitaan laajaa ja ennakkoluulotonta kehitystyötä ja yhteistyötä. Rahoitukseen tarvitaan lisää riskinottoa sekä tukea uudelle yrittäjyydelle. Myös koulutuksen tulee vastata uusien tuotteiden ja prosessien kehittämiseen.

Biotaloutta ei tule verhota perinteisten ja vanhojen asioiden kehittämisen jatkumoksi ja vanhojen brändien kirkastamiseen vaan sen kautta pitää hakea ennakkoluulottomasti uusia mahdollisuuksia ja avauksia.

Puurakentamisen kasvu avaa uusia kehitysmahdollisuuksia puutuotteille ja puun käytölle. Puurakentamisesta näyttää vihdoin tulevan totta myös suuri mittakaavaisessa rakentamisessa. Suurin este tämän kehitykselle on ollut puurakentamisen vanhanaikaiset ja epärealistiset rakentamismääräykset. Rakentamismääräyksiä ajantasaistamiselle on menossa ympäristöministeriössä oma hanke, joka lopputuloksista paljon riippuu alan kehittyminen Suomessa. Täytyy toivoa, että rakentamismääräykset saadaan Eurooppalaiselle tasolle ja näin Suomessakin voidaan päästä kehittämään tuotteita joilla on selvä vientipotentiaali.

Puurakentamisen kehittämisessä on avainasemassa uusien konseptien kehittäminen. Uusilla konsepteilla päästään helpottamaan rakennuttajien päätöksentekoa ja mahdollisuuksia hyödyntää puurakentamista. Uusien konseptien kehittyminen mahdollistaa myös osavalmistuksen tehokkuuden nostamisen ja kilpailukyvyyn parantamisen. Puurakentamisella on paljon positiivisia vaikutuksia rakentamisen laadun nostamiseen, turvallisuuteen, ympäristöön, hiilitaseeseen jne. Tuntuu ihmeelliseltä, mikäli puurakentamisesta ei vihdoin tulisi totta.

Liitteet 1–5 Suurimmat yritykset

Raportin liitteenä olevissa taulukoissa (Liitteet 1–5) toimialojen suurimmat yritykset ovat liikevaihdon mukaan lajiteltuina. Tiedot ovat Asiakastieto Oy:n rekisteristä. Joidenkin yritysten kohdalla toiminta sisältää myös muidenkin tuotteiden valmistusta kuin ko. toimialaluokkaan kuuluvien. TOL-luokka on se toimialaluokka, jonka yritys on ilmoittanut omaksi luokkseen. Listan ulkopuolella voi olla yrityksiä, jotka ovat ilmoittaneet omaksi toimialaluokkseen jonkin muun toimialan, ja siksi ne eivät näy tässä listauksessa.

Suurimmat yritykset puun sahaus, höyläys ja kyllästys TOL 161

Virallinen nimi	Liikevaihto	Henkilöstön määrä	Konsernin nimi	Konsernin liikevaihto	Konsernin henkilöstön määrä
Stora Enso Wood Products Oy Ltd	209 173 000	458	Stora Enso -konserni	10 040 000 000	25 680
Pölkky Oy	153 512 281	160	Pölkky Oy	153 457 231	213
Keitele Timber Oy	122 732 249	220	Keitele Forest -konserni	170 196 533	398
Binderholz Nordic Oy	88 873 000	111			
Kuhmo Oy	86 020 253	142			
Luvian Saha Oy	68 570 574	102	Luvian Saha Oy	68 570 574	102
Junnikkala Oy	67 977 401	136			
Keitele Wood Products Oy	66 317 182	127	Keitele Forest -konserni	170 196 533	398
Anaika Wood Group Ltd Oy	52 458 000	69	Avarlink -konserni	10 750 838	156
Haapajärven Ha-Sa Oy	51 814 154	100	Haapajärven Ha-Sa Oy	51 865 438	100
Westas Raunio Oy	50 739 507	53	Westas Group -konserni	103 821 635	140
Iisalmen Sahat Oy	44 573 254	56			
ER-Saha Oy	42 334 000	49			
Södra Wood Ab	34 417 000	39			
Westas Pihlava Oy	33 693 086	48	Westas Group -konserni	103 821 635	140
Isojoen Saha Oy	32 814 000	47			
FM Timber Team Oy	31 215 000	47	FM Timber Team Oy	38 144 141	137
JPJ-Wood Oy	30 076 805	33			
Iisveden Metsä Oy	29 884 329	44			
Kurikka Timber Oy	22 789 747	47			
Oy Kohiwood Ltd	22 546 000	58	Kohi-Group -konserni	23 091 973	62
MCM Timber Oy	22 396 346	52			
Lännen Painepuu Oy	22 196 000	9	Kuusisto Group -konserni		
Misawa Homes of Finland Oy	21 896 000	34			
Carelian Forest Products Ltd Oy	18 509 000	37	Anaika Wood Group -konserni	52 547 591	69
Siparila Oy	18 382 033	71	Siparila Oy	19 219 660	71
Kaivospuu Oy	16 666 993	23			
Sahakuutio Oy	16 470 959	29	Kaivospuu -konserni	32 896 768	55
Kinnaskoski Oy	16 292 945	27			
Maler Oy	16 263 000				
PRT-Wood Oy	15 888 000		PRT-Forest -konserni	110 950 008	651
Haapaveden Ha-Sa Oy	14 929 297	46			
Veljekset Vaara Oy	14 669 000				
Lapuan Saha Oy	14 130 602				
Multian Saha Oy	12 304 033	17			
Liekksa Timber Ltd Oy	12 194 000	35	Egico Trading -konserni		
Liekksa Timber Ltd Oy	12 194 000	35	Anaika Wood Group -konserni	52 547 591	69
Liekksa Timber Ltd Oy	12 194 000	35	Avarlink -konserni	10 750 838	156
Hakevuori Oy	11 693 000	35			
Veljet Kuusisto Oy	10 924 495	39	Kuolimaan Saha -konserni		
Tervolan Saha ja Höyläämö Oy	10 480 000	20	Tervolan Saha ja Höyläämö Oy	11 888 730	28

Lähde: Asiakastieto Oy

Suurimmat yritykset huonekalujen valmistus TOL 310

Virallinen nimi	Liikevaihto	Henkilöstön määrä	Konsernin nimi	Konsernin liikevaihto	Konsernin henkilöstön määrä
Martela Oyj	93 591 000	283	Martela Oyj	132 820 000	622
Novart Oy	79 202 000	381			
Puustelli Group Oy	72 367 000	267	Harjavalta -konserni	268 454 364	893
Isku Teollisuus Oy	54 747 000	368	Isku-Yhtymä -konserni	126 380 220	745
Norpe Oy	50 455 000	342	Norpe Oy	110 236 000	441
Hilding Anders Finland Oy	29 124 000	71			
Pohjanmaan Kaluste Oy	22 227 836	69	Pohjanmaan Kaluste Oy	21 143 807	384
I.S. Mäkinen Oy	17 107 235	28	Makinen Group -konserni	18 397 391	31
Unico Finland Oy	16 412 000				
ITAB Pikval Oy	14 319 000		Itab Pikval Group -konserni	22 298 168	104
Kankarin Kaluste Oy	13 797 366	57			
Mellano Oy	12 523 089	95	PRT-Forest -konserni	110 950 008	651
Elega Oy	9 340 000		Elega Group -konserni	9 339 525	65
Eurolla Oy	9 324 000	18			
ITAB Shop Concept Finland Oy	9 057 000				
Temal Oy	8 787 655	69			
Kidex Oy	8 487 000	53	Martela -konserni	132 820 000	622
Niemen Tehtaat Oy	8 038 000		Niemen Tehtaat Oy	7 358 113	77
a-factory oy	7 974 000	66			
Insofa Oy	7 555 000	70	Indoor Group -konserni	178 498 000	679
Kensapuu Oy	7 393 000	83	Sk-Group -konserni	7 697 580	
Kiimingin Kaluste Oy	7 339 718		Kiimingin Kaluste Oy	9 036 635	
E J Hiipakka Oy	7 066 511	43			
Elfa Kirena Oy	6 696 000	49	Elfa Kirena Oy	7 915 276	46
Paattimaakarit Oy	6 303 000	40			
Khimaira Oy	6 001 457	25			
Josadoor Oy	5 436 000	54	Hahle Group -konserni	30 301 125	183
Kuopion Woodi Oy	5 434 000	42			
Framery Oy	5 065 000	17			
Oy Checkmark Ltd	5 009 000	37	Oy Checkmark Ltd	7 019 424	49
Puutyö K. Viljanmaa Oy	4 751 000	1			
Nixi-Kaluste Oy	4 634 000	37	Jaskari Kiinteistöt -konserni	544 627	
Haapaveden Puukaluste Oy	4 614 317	29			
Inno Interior Oy	4 489 000	17	Inno Interior Oy	5 246 239	21
Easydoing Oy	4 485 000	31			
Raision Puusepät Oy	3 573 000	18			
ADI Kalusteet Oy	3 540 000	26			
P. Rotola-Pukkila Oy	3 466 175	38	P. Rotola-Pukkila Oy	3 826 527	39
Tälli Oy	3 451 000	20			
Sisuwood Oy	3 351 000	24			
Joensuun Sänkytehdas Oy	3 178 733	14			

Lähde: Asiakastieto Oy

Suurimmat yritykset muut rakennuspuusepän tuotteet TOL 16239

Virallinen nimi	Liikevaihto	Henkilöstön määrä	Konsernin nimi	Konsernin liikevaihto	Konsernin henkilöstön määrä
Versowood Oy	303 570 460	668	Versowood Group -konserni	304 448 089	707
Skaala Oy	79 783 006	83	Skaala Group -konserni	95 030 923	544
Skaala Production Oy	65 513 561	376	Skaala Group -konserni	95 030 923	544
JELD-WEN Suomi Oy	50 640 000	267	JELD-WEN Suomi Oy	64 643 870	
Domus Yhtiöt Oy	44 761 011	205			
Oy Finland Laminated Timber Ltd	29 216 000				
Oy Lunawood Ltd	25 888 000		Lunaholder -konserni	19 478 963	67
Olavi Räsänen Oy	24 774 277	105	Olavi Räsänen Oy	45 692 251	276
Kaskipuu Oy	24 299 869	140	Kaskipuu Oy	42 574 906	195
Lapwall Oy	20 603 478	90			
Mattiovi Oy	20 031 061	154	Mattiovi Oy	5 865 225	44
E.T. Listat Oy	18 800 716	103			
Lammin Ikkuna Oy	17 734 000	70	Li-Holding -konserni	17 793 554	72
Piklas Oy	14 214 426	92	PRT-Forest -konserni	110 950 008	651
Karelia-Ikkuna Oy	13 415 000	51			
Alavus Ikkunat Oy	13 355 000	88	Alavus Ikkunat Oy		
Sepa Oy	12 749 815	88	Sepa Oy	12 745 015	88
Profin Oy	10 107 020	58	Proup -konserni		
Aureskosken Jalostetehdas Oy	10 045 807	28			
Lameco LHT Oy	7 961 000	50	Eurotimber -konserni	7 959 286	50
Arvolista Oy	7 372 000				
KW-Component Oy	6 699 000	50	Woodcomp -konserni	10 768 014	25
KW-Component Oy	6 699 000	50	Kastelli-Talot -konserni	193 426 819	586
Saunatalo Oy	6 452 000				
Listatalo Oy	6 289 000		Listatalo Oy	7 388 786	
FM-Haus Oy	6 242 000		Fm-Mestarihalli -konserni	9 994 646	38
FP-Tuotteet Oy	5 609 000	32	Noraktor -konserni	5 763 577	32
Keminmaan Puurakenne Oy	5 343 957	54			
Late-Rakenteet Oy	4 818 000	37			
Cent-Listat Oy	4 816 000		Puukeidas -konserni		
Varkauden Puu Oy	4 116 000				
Virepuu Oy	3 932 000	21			
Kuhmon Ikkuna Oy	3 776 210	25			
Lasivuorimaa Oy	3 393 889				
HR-Ikkunat Ruhkala Oy	3 355 000	26			
Rauma Interior Oy	3 287 150	25	Rauma Interior Group -konserni	3 299 150	27
Kaustisen Elementtivalmiste Oy	3 254 769	25			
Velha Oy	3 153 000				
Iin Puunjalostus Oy	3 093 000				
Kalajoen Puutuote Oy	3 005 000	10			
Oy Puucomp Ab	2 853 066	28			

Lähde: Asiakastieto Oy

Suurimmat yritykset Puutalojen valmistus TOL 16231

Virallinen nimi	Liikevaihto	Henkilöstön määrä	Konsernin nimi	Konsernin liikevaihto	Konsernin henkilöstön määrä
Kontiotuote Oy	47 239 068	224	PRT-Forest -konserni	110 950 008	651
Honkarakenne Oyj	37 076 481	132	Honkarakenne Oyj	39 110 000	139
Finnlamelli Oy	26 489 000				
Luoman Puutuote Oy	21 895 397	56	Luoman -konserni	27 292 411	123
Jukkatalo Oy	20 862 000	123	PRT-Forest -konserni	110 950 008	651
Oy Primapoli Ltd	14 531 000	56	Nuottisaaren Saha -konserni	14 679 122	63
Pohjois-Suomen Hirsitalokeskus Oy	14 430 000	47	Pohjois-Suomen Hirsitalokeskus Oy	14 430 207	
OMATALO OY	14 413 579	94	Sinituote -konserni	87 084 712	485
Iin Fasadi Oy	14 351 039	48			
Jetta-Talo Oy	14 268 238	59	K-P Yrityspalvelu -konserni	20 273 084	92
Kuusamo Hirsitalot Oy	13 734 090	48			
Oy Shinshowa Finland Ltd	10 568 000		Shinwest -konserni		
Lappli-Talot Oy	8 694 000	36	PRT-Forest -konserni	110 950 008	651
Jyväskylän Pienyrittäjä Oy	8 589 000				
Vieskan Elementti Oy	7 317 061	50			
Oy Simons Element Ab	5 555 000				
Ollikaisen Hirsirakenne Oy	5 166 000	31			
Teri-Hus Ab	5 001 369	41	Rani Plast -konserni	187 772 000	450
Pellopuu Oy	4 073 792	27	Kriston Kiinteistöt -konserni		
Karelment Oy	3 720 837	24			
Nordic PolarHouse Oy	3 661 000	20	Nordic PolarHouse Oy	3 660 682	20
Ab Holmängs Trävaruhandel Oy	3 504 000	4			
TPE Spirit Oy	3 455 000	8			
Elemenco Oy	3 190 413	7			
Oy Upotec Ab	2 884 000	4	Nuottisaaren Saha -konserni	14 679 122	63
Teuvan Mökki- ja Sorvituote Oy	2 540 000	14			
Syöte-Huvilat Oy	2 223 566	12			
Oy Nord-Finnhaus Ltd	2 086 432	18			
Puutalokymppi Oy	1 793 664		Puutalokymppi Oy	6 259 008	38
Nyqvist Elementhus Ab	1 775 000	20			
Luoman Oy	1 630 871	10	Luoman Oy	27 292 411	123
Peura Talot Oy	1 528 000	7			
Euro Loghouses Oy	1 512 000	11			
Oy Honkamajat Finland Ltd	1 276 000	18			
Siekkelin Puutyö Ky	1 253 336	12			
Olament Oy	1 232 000				
LPJ-Wood Oy	1 169 000				
Pohjan Timber-hirsi Oy	1 155 000				
Oy Timber Frame Ltd	1 121 000	5	Humpilan Hirsi-Mäki -konserni	963 161	9
Jämsän Huvilarakentajat Oy	1 096 000	5			
Kannalan Huvilat Oy	1 063 000	11			

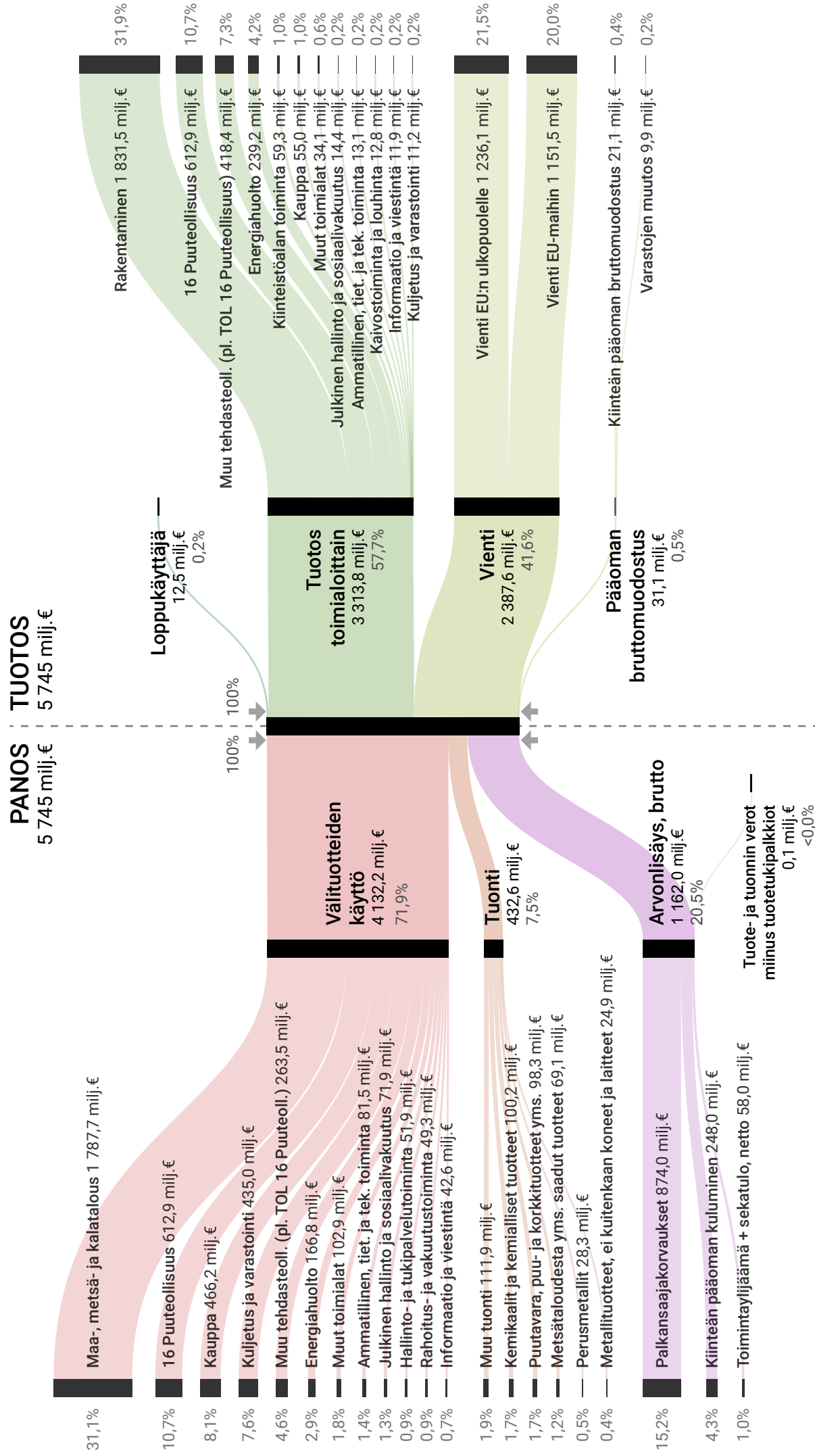
Lähde: Asiakastieto Oy

Suurimmat yritykset puupakkausten valmistus TOL 1624

Virallinen nimi	Liikevaihto	Henkilöstön määrä	Konsernin nimi	Konsernin liikevaihto	Konsernin henkilöstön määrä
Savopak Oy	17 063 616	124	Olavi Räsänen -konserni	45 692 251	276
Earth pac Oy	15 802 820	47	Earth pac Oy		
Tammiston Puu Oy	14 010 580	36			
Oplax Oy	12 453 000				
Woodcomp Oy	8 105 000	25	Woodcomp Oy	10 768 014	25
HUB logistics Packaging Oy	6 861 400	54	Hub Logistics Finland -konserni	35 521 208	438
Vankkapuu Oy	6 342 230	27			
Oy Svarvars Trävaruhandel Ab	4 573 783	11			
Kotasen Puutyö Oy	3 840 000	38			
VäreWood Oy	3 475 000		VäreWood Oy		
Saarset Oy	3 467 938	14	Tiivistepalvelu Tiipa -konserni	5 299 051	20
Parlava Oy	2 408 000				
LAM-Lava Oy	1 997 000	4			
Sivakkalava Oy	1 863 000	6			
Rixite Oy	1 854 000	4			
Juletec Oy	1 689 383	9	Juletec Oy		
Aution Puutyöhallit Oy	1 650 000	15			
M+S Finnpack Oy	1 626 000	15			
Puutyöliike Pekka Väre Ky	1 479 045				
Rakennepalvelu Jurva Rinne Ky	1 443 932				
Leo Koskinen Oy	1 281 000				
Vimpelin Puu ja Parkki Oy	1 274 000				
PP Logistiikka Oy	1 201 000	9			
Portaankorvan Puutyö Oy	1 180 000				
Porin Länsituote Oy	1 168 000				
J & J KUORMALAVAT OY	1 159 000	10			
Helsingin Puupakkaus Oy	1 144 000	6			
Valkeakosken Kuormalava Oy	1 138 000	9			
Kortelainen Kiinteistöt Oy	1 085 618	4			
Hoky Lavarakenne Oy	950 000	10			
Turun Kuormalava Oy	795 000	5			
Laukaan Laatulavat Oy	752 000				
Transval Solutions Oy	652 000	8	Suomen Transval -konserni	26 603 486	
Puutyö ja Saneeraus Järvenoja Oy	620 000	7			
Koivukuja Yhtiöt Oy	604 000				
Kuormalavakeskus Oy	557 000				
Puu- ja Pakkaustyö Reijonen Oy	476 000	5			
Pronger Oy	404 000				
Lahden Lavavalmiste Oy	369 000				
Nattarin Puu Oy	362 000				
Lavian Puutuote Oy	343 000	2			

Lähde: Asiakastieto Oy

Puuteollisuuden arvoketju 2013 (TOL 16)

Näkemyksestä menestystä
www.temtoimialapalvelu.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
www.tem.fi

Maa- ja metsätalousministeriö
www.mmm.fi

ELY-keskus
www.ely-keskus.fi

Tekes
www.tekes.fi

Finpro
www.finpro.fi